

Mas tednik Krol

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

LETO XI./ŠTEVILKA 48

CELOVEC, DNE 29. OKTOBRA 1959

CELOVEC, DNE 3. DECEMBRA 1959

ŠKOFU V SLOVO

V slovenski uri radijske postaje Cleveland v Ameriki je pisatelj Karel Mauer posvetil tople besede spomenu škofa Rožmana. Uvodoma je omenil, kako je ta veliki borec za pravico, podobno kot papež Gregorij VII. v enajstem stoletju, moral oditi v izgnanstvo zato, ker je ljubil pravico in jo branil.

„Škof Rožman je nato prišel v Ameriko, kakor nekoč škof Baraga. Preprost, reven, s srcem, ki je znalo trpeti in pozabiti. Postal je eden izmed nas, med nami je hodil, govoril, misijonaril, se veselil z nami na slovenskih prireditvah in z nami nosil naše križe. Njegova sobica pri sv. Lovrencu je bilo veliko odprto srce, kamor si lahko brez skrbi prinesel svoje križe in svoje bolečine. Koliko križev smo mu nanosili, njemu, ki mu je bil lasten težak, težji, kakor so bili vsi naši skupaj. In jih je sprejemal nase, da je bilo nam lažje.

Prazna je sedaj sobica. Veliko srce je utihnilo.

Toda ne recimo: škof Gregorij je umrl. Recimo raje, kakor sem nekoč videl zapisano na starem, zgledanem nagrobnem spomeniku krščanskega Indijanca: Odšel je domov. Da, škof Gregorij je odšel domov, v Očetovo hišo, da mu Oče, ki je Oče nas vseh, poplača njegov pogum, ki ga je pokazal v nevarnosti in da mu poplača njegovo potrpežljivost in vdanost, ki ju je pokazal v trpljenju. Za vse njegovo trpljenje nismo vedeli, ker ga je nosil skrito. Toda zavedali smo se lahko, da je nosil križe vseh vernikov svoje škofije in da so ravno ti križi bili, ki so strli njegovo srce. Nosil jih je vdano, tako, da smo vselej, kadar smo govorili z njim, lahko začutili, kako je vela od njega močna krščanska volja in globoko zaupanje v božje sklepe.

Veliki ljudje niso veliki zavoljo pomembnosti svoje službe. Veliki so takrat, če je njih notranja globina večja od povprečja. Škof Gregorij je bil sin koroške zemlje in človek z velikim slovenskim srcem. V tem srcu ni bilo prostora za maščevanje, v tem srcu ni bilo prostora za jezo, to srce je znalo samo odpustiti in ljubiti. Vsem je želelo pomagati, le kadar je govoril o trpečih doma in po svetu, je to srce z bolečino hitelo do tistih, ki so ga izdali.

V velikem trpljenju se je škof Gregorij obračal do mladine, do tistih, v katerih je gledal bodočnost. Koliko kartic in pisemc so prejeli od njega otroci, kako rad je poslušal pesmi, če so jih peli otroci, kako vesel je bil slovenskih šol in vsega, kar je slovensko življenje ohranjalo.

Odšel je domov. Ni se trpeče zbudil v svojih linah šenklaški zvon, da bi zavekal, kakor bi moral. Niso zavekali zvonovi po cerkvah ljubljanske škofije, po cerkvah slovenskih gričev. Kolikokrat je bil v vseh teh cerkvah, kolikokrat je birmoval v njih. Vendar sem prepričan, da bo tudi molk slovenskih zvonov zgovorna priča, da je bil ljubljanski škof Gregorij škof za najtežji čas in da je Bog vedel, zakaj nam je dal ravno njega.

To uro se Ameriški Slovenci združeni s Slovenci v domovini in na Koroškem obračamo h krsti svojega škofa Gregorija in polagamo predenj pozdrave vseh tistih, ki ne morejo biti ob njem, pa so ohranili v sebi vero v ljubezen in spoštovanje škofovske oblasti.

Škof Gregorij je odšel domov, odšel v Očetovo hišo, da se je mogel pozdraviti s tisoči, ki so odšli pred njim.

Ne zavidajmo mu miru po tolikem trpljenju in po tolikem verovanju. Dva in petdeset let je bil duhovnik Velikega duhovnika in trideset let škof ljubljanske škofije. Bolečine in žalost tisočeri in tisočeri Slovencev je nosil, naj se spočije zdaj na mirnem lemontskem pokopališču. Daleč sicer od domovine toda globoko v naših srcih.

Škof Gregorij — naj ostane z nami Vaš pogum, Vaša vera in vaše zaupanje. Pogum, da bomo znali svoje križe tako nositi kakor ste jih Vi, vera, da bomo vedeli kako jih nositi in zaupanje, da bo on stran križa spet srečanje z Vami.

Mirno počivajte, škof Gregorij! Slovenski narod se klanja Vašemu trpljenju in Vašemu delu.”

Škof dr. Rožman počiva na Brezjah ameriških Slovencev

Veličasten pogreb v Lemontu

V ponedeljek, dne 23. novembra so v Lemontu (USA) na pokopališču slovenskih frančiškanov položili k večnemu počitku posmrtno ostanke ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana. Na zadnji poti ga je spremljala velika množica slovenskih rojakov, iz vse širne Amerike so prihiteli odlični Slovenci in zastopniki slovenskih naselbin, da velikemu pokojniku izkažejo poslednjo čast. Zastopnike so poslali na pogreb tudi Slovenci iz Kanade, Argentine in Koroške. Ožje rojake iz šmihelske fare pa je zastopal g. J. Ferra, ki živi sedaj v Clevelandu. Iz Rima je prišla z letalom na pogreb vrhovna predstojnica č. šolskih sester č. m. Terezita.

Škof Rožman počiva na najlepšem delu pokopališča, poleg križa in sv. Frančiška, sredi umrlih frančiškanskih patrov, ki so iz Lemonta, prve naselbine slovenskih frančiškanov v Ameriki, s svojim dušnopastirskim delom naredili priljubljeno romarsko središče, ki si je pridobilo tudi naziv Brezje ameriških Slovencev.

Slovesno mašo zadušnico je opravil p. Benedikt Hoge, predstojnik slovenskih frančiškanov v Ameriki, asistiral sta mu pa č. gg. Žitko in Cimperman. V slovenščini se je z nagovornim poslovljem od pokojnika p. Fortunat Zorman, v angleščini pa je pridikal sam čikaški nadškof. Ta je potem tudi opravil Libero. Pri pogrebu je bilo nad 80 duhovnikov.

Pogrebne svečanosti v Clevelandu

V Clevelandu, milijonskem mestu, kjer je največja slovenska naselbina v Ameriki in je ondi škof Rožman med našimi rojaki preživel svoj dela polni življenjski večer, so se slovesno poslovili od ljubljanskega slovenskega vladike.

V soboto dopoldne ob deveti uri je častiti gospod župnik Vital Vodusek imel zadušnico za pokojnim škofom v cerkvi sv. Lovrenca. Po sv. maši je množica pogrebcev v cerkvi še molila žalostni del rožnega venca. Malo po pol deseti uri je odšel sprevoz s krsto iz cerkve sv. Lovrenca v tukajšnjo katedralo sv. Janeza. Tam je petje žalostink pred sv. mašo vodil in pel pontifikalno sv. mašo škof dr. John Krol. Asistirali so mu: župnik Matija Jager in kaplan Julij Slapšak in Jošt Martelanc. V slovo pokojnemu vladiki je govoril župnik Alojzij Baznik. Libero in žalostinke s pogrebnimi slovesnostmi po sv. maši je vodil pa nadškof — bivši papeški nuncij v Beogradu — Jožef Hurley. Navzoča sta bila tudi clevelandski škof Begin in opat slovaških benediktincev Theodor Kojis, 18 drugih prelato in monsignorjev, med njimi Slovenci Msgr. John Oman, Msgr. Matija Butala in Msgr. Matija Škerbec.

Trenja med Rusijo in Kitajsko

V zadnjem času je razmerje med Kitajsko in Sovjetsko zvezo predmet pozornih razprav v mednarodnih vojaških, političnih in diplomatskih krogih. V obeh deželah je na oblasti komunizem in obe v zunanji politiki nastopata složno, posebno do zapadnega tabora. Vendar mednarodnim opazovalcem ni ušlo, da v razmerju med obema komunističnima orjakoma nekaj ni v redu. Sovjetska zveza šteje okrog 200 milijonov duš, Kitajska pa 600 milijonov, vendar je slednja v gospodarskem pogledu še zelo zaostala v primeri s Sovjetsko zvezo, pač pa se naglo industrializira in s tem narašča tudi njena politična moč.

Temeljni problem Sovjetske zveze je isti, kakor ga je imela že caristična Rusija, namreč da poseduje velikanski teritorij, ki je zelo redko naseljen in katerega prebivalstvo ne šteje toliko kakor ostala cela svobodna Evropa. Zato Rusija ne more voditi politike, niti vojne na dve strani. V drugi svetovni vojni so imeli Sovjeti to srečo, da je bila Japonska neutralizirana po Ameriki in je Kitajska bila v permanentni državljanski vojni.

Tehnična pomoč, katero je dosedaj nu-

zbor bogoslovcev je prepeval med sv. mašo in odpeval žalostinke.

Po končanem sv. opravilu so slovenski pevci zapeli »Vigred se povrne«, nakar so truplo odnesli iz katedrale in prepeljali v Lemont.

Vsa slovesnost je bila veličastna. Slovenci so pokazali, kaj jim je bil škof. Dasi so v četrtek, petek in soboto bile zadušnice posebej v vseh slovenskih župnih cerkvah v Clevelandu, nas je prišlo k pogrebu toliko, da je bila cerkev sv. Lovrenca premala, da bi sprejela vso množico in je mogočna in prostorna katedrala sv. Janeza bila polna slovenskih vernikov, ki so molili in jokali. Avtomobilov, ki so spremljali krsto od sv. Lovrenca do katedrale, ni bilo moč prešteti. Ne le clevelandski Slovenci so prišli v množicah, tudi druge naše naselbine od blizu in daleč so posale zastopstva.

Škofovo telo je ležalo po tukajšnjih predpisih v preprosti, pa lepi krsti, na vsaki strani so gorele tri sveče, nič vencev, nič cvetja, nič drugih okraskov. Samo cerkveni govor, nič drugih, nikjer. V spremstvu krste so korakali na vsaki strani zastopniki družtev Najsvetejšega imena iz vseh treh slovenskih župnij in pa fantje v slovenskih narodnih nošah.

Od srede do sobote so se slovenski in drugi verniki v trumah poslavljali od priljubljenega pokojnika. Neprestano, uro za uro so ob krsti molili žalostni del rožnega venca, od petka na soboto celo noč. Po slovenskih naselbinah so slovesne sv. maše zadušnice. Listi, cerkveni in svetni, so objavili obširna poročila o škofovem življenju in delu ter naglašali njegove velike zasluge zlasti med vojno in revolucijo za Cerkev in narod.

dila Sovjetska zveza Kitajski med 1951-1958 znaša več kot 10 milijard dolarjev. Navzlic temu Kitajska danes ni še dosegla zrelosti velike sile. Manjka še 15 let, da bo tudi Kitajska imela svojo atomsko bombo. Današnja struktura Kitajske pa je že dosegla takšno moč, da so si vse prognoze v Ameriki in Franciji edine v tem, da bo Kitajska v petih letih že gospodarsko neodvisna in da preti zato Sovjetski zvezi nevarnost, da ne bo več prva komunistična sila na svetu, temveč da bo postala satelit Kitajske.

Z ozirom na nevzdržljiv razvoj kitajske moči, so danes drugi mednarodni problemi za Sovjete drugega pomena. Baje je Hruščev pri svojem obisku pri Eisenhowerju zahteval, da govori z njim o neki stvari samo med štirimi očmi in menda se je to tikalo Kitajske in eventualne zveze proti njej.

Ta resni položaj dela sive lase sovjetskim oblastnikom in povzroča ugibanja, ali je sploh pametno čakati na ta riziko in ako ne bi bilo boljše se poprej sporazumeti z Združenimi državami in tvoriti skupno fronto proti »rumeni nevarnosti«.

Lepa darila za Božič

DRAGULJE, URE in NAKIT pri

Gottfried Anrather

Klagenfurt, Paulitschg. 9

Strokovna delavnica za popravila

Sožalje sv. očeta

Iz Vatikanskega mesta je msgr. Oman v Clevelandu, pri katerem je živel škof Rožman, prejel nasledno brzojavko:

»Sv. oče je z žalostjo sprejel vest o smrti škofa dr. Gregorija Rožmana. Izraža srčno sožalje vsem župljanom, prijateljem in dobrotnikom pokojnika. Vsem podeljuje očetovski apostolski blagoslov.«

Podpisan je kardinal Tardini, papežev državni tajnik.

Celovčani!

V sredo dne 9. decembra ob pol. 8. uri zvečer bo v Kolpingovi dvorani zopet zanimivo in pestro

predavanje s slikami

Prišel bo med nas priljubljeni č. g. Vinko Zalete in nam v besedi in sliki pokazal Južno Tirolsko, domovino Andreja Hoferja, pa tudi Švico, deželo gora in mogočne velikane Dolomitov!

Kot običajno, napolnimo tudi pri tem predavanju dvorano! Zato ste prav vsi rojaki iz mesta in okolice vabljeni!

- K R A T K E V E S T I -

Z največjim sijajem so v Teheranu, prestolnici Perzije, praznovali zaroko vladarja te dežele, 41-letnega šaha Reze Pahlevija, ki si je za svojo novo, že tretjo življenjsko družico izbral 21-letno, zalo študentko Farah Dibo. Prvi dve ženi je po mohamedanskem običaju odslavil, ker mu nista rodili moškega potomca. Mlada nevesta si je svoje poročne obleke — med njimi tudi več perzijskih krznenih plaščev — nabavila v Parizu. Njena poročna garderoba je stala šaha 1,800.000 šil. S posebnim letalom so jo prepeljali v Teheran. Ko je šahova druga žena Soraja, ki živi v Rimu, in jo ondi kratkocasi nek italijanski aristokrat, zvedela za svojo novo naslednico, ji je poslala šopek rdečih vrtnic. Bile so bujno razcvetele, toda poleg svetov je bilo pač tudi trnje.

Masla je zmanjkalo v Vzhodni Nemčiji in zato so morale državne trgovine (privatnih sploh ni) omejiti prodajo. Pomanjkanje je nastalo zaradi nakupov pred Božičem, ki v komunistični Nemčiji sicer ni uradni praznik, a ga ljudje hočejo tudi letos kljub temu praznovati, vsaj pri mizah. Sedaj pa jim še to ne bo mogoče, kajti v zadnjih dneh je zmanjkalo tudi jajc, govejega in svinjskega mesa ter celo mleka. Časopisje priporoča prebivalstvu, da bolj kupuje »specialno aromatično konjsko meso«, ki ga je menda dovolj; pri tem pa to napredno časopisje prepričuje svoje bralce, da so pred 2000 leti »že stari Germani se mastili s slastno ocvrto konjetino.« Napredek?

Sedem sovjetskih strokovnjakov je prislo v Kairo, da začne pripravljati tehnična dela za jez na Nilu, za katerega je Sovjetska zveza odobrila Egiptu posojilo 400 milijonov rubljev.

V Ameriki so našli 17.182 milijonarjev, se razume dollarskih. Med temi je 2707 žensk.

Ameriška raketa, ki bi naj ponesla v vesolje prvi ameriški lunik, je kmalu po izstrelitvi padla v morje. Je to že šesti izpodleteli poskus ameriških raketnikov, da izstrelijo v vesolje umetni satelit, ki bi krožil okrog Lune. Novica je Amerikancem pokvarila praznično kosilo, kajti dobili so jo servirano po radiu in televiziji prav na »Thanksgivings Day«, največji ameriški državni praznik. Morali so se pač potolažiti s pitanim puranom, ki je po starem običaju ta dan na mizi vsake ameriške družine.

31 rudarjev se je zadušilo v madžarskem premogovnem rudniku Szuzzi, severovzhodno od Budimpešte.

Politični teden

Po svetu . . .

Neprijeten spomin je razburkal koeksi- stenčno idilo

Priprave za vrhunsko srečanje tečejo naprej, vendar je pot vijugasta in polna lokalnih zaprek. Na obeh straneh poskušajo politiki in diplomati ustvariti svoji državi oz. bloku držav ugodnejše položaje.

Sovjetske labodje speve o miroljubni koekzistenci med obema blokoma je nenadoma prekinil neprijeten predlog na generalni skupščini Združenih narodov v New Yorku. Že nekaj časa je ležalo na mizi generalnega tajnika Združenih narodov dopolnilno poročilo posebne komisije o uporabi na Madžarskem. Kot znano je prvo poročilo, o katerem so se že pred leti bavili Združeni narodi, zbudilo zgražanje po vsem svetu. V njem je bila razgaljena vsa krutost sovjetskih čet. Še podrobneje poročilo pa se je v mednarodni igri intrig nekam izgubilo. Minuli teden pa so zapadne države nenkrat stavile predlog, da pride to poročilo vendarle na dnevni red tega zasedanja in ta predlog je dosegel potrebno večino, 50 proti 10. Proti so glasovale samo države sovjetskega bloka in Jugoslavija, za pa Avstrija ter večina zapadnoevropskih in ameriških držav. Vzdržala so se pa države afriško-azijskega bloka, ki se sicer toliko vnamajo za osvoboditev še preostalih afriških in azijskih ljudstev.

Žrtev madžarskega upora — v New Yorku

Med tem ko so v zbornici Združenih narodov sklenili obnoviti debato o poročilu o Madžarski, so pa v new yorškem parku Queens našli truplo 50-letnega moža. V roki so mu našli pištolo, v lobanji pa je tičala krogla. Zdravnik je izjavil, da gre za samomor, vendar je zadeva nekam skrivnostna. Ugotovili so, da je mrtvec Pövl Bang-Jensen, bivši danski diplomat, ki je bil pred nekaj dnevi skrivnostno izginil. On je bil tisti, ki je leta 1956 zasliševal madžarske begunce in s pomočjo tako zbranega materiala je potem sodeloval odločilno pri sestavi poročila o madžarskem uporu. On je namreč takrat bil eden izmed pomočnikov generalnega tajnika Združenih narodov Hammarskjölda. Ko mu je nato njegov šef naročil, da vsa svoja zaslišanja izroči arhivu tajništva Združenih narodov, je Bang-Jensen to zahtevo odklonil z utemeljitvijo, da imajo dostop do tega arhiva tudi sovjetski uslužbenci Združenih narodov. Tako bi mogli komunisti zvedeti za imena tistih, ki so Bang-Jensenu dali podatke za njegovo pretresljivo poročilo in se maščevali nad njihovimi svojci, ki so ostali na Madžarskem. Sovjetska zveza je bila formalno ušla in zahtevala zadoščenje. Bang-Jensen je Hammarskjöld odpustil iz službe, kar gotovo ni njegovo najbolj zaslužno dejanje. Rešena je sicer bila formalna čast sovjetskih uradnikov, ne pa ugled Združenih narodov. Bang-Jensen je potem vstopil v neko privatno službo ter končal kot mrlič v parku. Ali gre za samomor ali za umor, je še nepojasnjeno, gotovo pa je, da je Bang-Jensen ena izmed najnovejših žrtev boja za svobodo človeštva.

Hruščev razdražen

Ponovna debata o Madžarski je zelo vznemirljiva, vendar v Kremlju. Sovjetski ministrski predsednik Hruščev se je nemudoma vrnil iz daljšega dopusta nekje na sončnem Krimu, ki velja na komunističnem Vzhodu za nekaj takega kot francoska »Azurna obala« na kapitalističnem Zapadu. Obema pa je skupno to, da tistim, ki si v eni ali drugi lahko bivanje privoščijo, dobro godi. Toda ni ostal v Moskvi. Da dokaže svetu, da se poživlja na debato v Združenih narodih, je sedel v letalo in se odpeljal v Budimpešto, kjer prav te dni zboruje kongres madžarske komunistične partije. Priprave za kongres, ki je prvi po znamenitem uporu, v katerem se je komunistična stranka v nekaj dneh razblinila v nič, so spremljali strelji rabljev, kajti v zadnjem času je bilo zopet nekaj »protirevolucionarjev« obsojenih na smrt v naši vzhodni sosedbi.

Trije miroljubni — vojskovodje

Vse kaže, da kljub pripravam na vrhunski sestanek, hladna vojna še traja. To mnenje so zadnji teden izjavili tudi trije generali, en Anglež, en Amerikanec in en Nemec. Anglež maršal Montgomery, zmagovalc nad Rommelom v Afriki in Rundstedtom na zapadnoevropski fronti v drugi svetovni vojni, je dejal, da bo mir na svetu

sicer ohranjen, toda motijo se tisti, ki mislijo, da gre »hladna vojna« h koncu. Nasprotstva med obema taboroma so pregloboka. Ameriški general Clark, ki je ob koncu druge svetovne vojne podil maršala Kesselringa po Italiji navzgor, je tudi mnenja, da ne bo prišlo do ponovnega streljanja, pač pa se bodo tako dolgo nadaljevale mednarodne intrige, dokler bodo v deželah, kjer vlada revščina in pomanjkanje, na oblasti brezvestni možje, ki hlepijo samo po povečanju svoje moči.

Nemški general v. Segner, ki se sicer ne more hvaliti z lovoričkami zmag, kajti te imajo zavezniki, je tudi bil istega mnenja.

Anglež Montgomery je ob koncu še dejal, da danes nobena velenja na svetu, tudi Sovjetska zveza, nima nikakega resnega namena, izvesti novo svetovno vojno. Ob priliki svojega nedavnega bivanja v Sovjetski zvezi je prišel do prepričanja, da Sovjetska zveza nujno potrebuje in si tudi želi mir, predvsem iz gospodarskih razlogov. Pa ne le na Zapadu, ampak tudi na Vzhodu se zavedajo, da bi atomska vojna pomenila uničenje vseh. Končno pa ima Sovjetska zveza tudi politične težave v notranjosti in razmerje s komunistično Kitajsko, ki postaja vedno bolj oblastna tudi do Moskve, je vse prej kot pomirljivo za sovjetske oblastnike. Kljub temu bo pa Sovjetska zveza poskusila še naprej, da s podtalnimi intrigami ter komunističnimi petimi kolonami v prvi vrsti poveča svoj vpliv v Afriki in Aziji. V Evropi so narodi povečini že spoznali pravo lice komunizma in ne gre več na njegove limance. Vendar so vsi trije generali zaključili z upanjem, da bodo kljub »hladni vojni« mogli nemoteno uživati mir.

. . . in pri nas v Avstriji

Debata o Evropi v dunajskem parlamentu
Minuli teden je zvezna vlada državnemu zboru in Zveznemu svetu (Bundesrat) s posebno izjavo sporočila, da je pristopila k »Svobodni evropski trgovski coni« (EFTA European Free Trade Association).

Kot smo že večkrat omenili, združuje EFTA poleg Anglije skandinavske države (Norveška, Švedska in Danska), Avstrijo, Švico in Portugalsko. Ta gospodarska organizacija ima za svoj deklarirani namen pospeševanje medsebojne trgovine s pomočjo odstranjevanja sedanjih ovir, predvsem uvoznih prepovedi, blagovnih kontingentov in carin. Glede carin predvideva njih postopno znižanje med članicami EFTA, do čim bi do tretjih, izven te organizacije stoječih držav imela vsaka članica proste roke. Toda resnični namen te organizacije je, da se brani pred posledicami, ki jih je prinesel nastanek »Evropske gospodarske skupnosti« ali EWG (Europäische Wirtschaftsgemeinschaft), ki združuje šestorico srednje in zapadnoevropskih držav (Francijo, Zapadno Nemčijo, Italijo, Belgijo, Luxemburško in Nizozemsko). Ta skupnost je mnogo ožja, kajti nalaga članicam skupno nastopanje tudi proti tretjim in je njen končni namen ustvaritev enotnega gospodarskega prostora, v katerem se bodo mogli blago, ljudje in kapitali svobodno pretakati. EFTA pa ima, kot rečeno, samo ožje cilje, to je povečanje zunanje trgovine. Poleg tega pa EWG neizogibno vodi tudi v večjo politično strnitev njenih članic, katere končni cilj je Združena Evropa.

Vrsta evropskih držav, ki se EWG ni hotela priključiti iz gospodarskih ali politič-

nih razlogov, se je sedaj združila v EFTA, vendar je to le zasilna rešitev, kajti evropska trgovina je danes tako med seboj prepletena, da bosta ti dve organizaciji, če bo prevladala pamet, končno morale najti pot sodelovanja. Gospodarska vojna med obema novonastalima blokoma bi škodovala obema, koristila pa le tretjim.

In prav tu je jedro problema, ki tare Avstrijo. Sovjetski zvezi, ki sicer z vso močjo razvija gospodarsko integracijo svojega satelitskega bloka, ni prav nič vseč, da bi tudi na zapadu nastal velik, vso tostran železne zavese obsegajoč gospodarski prostor, kajti ta bi bil ne le gospodarsko ampak tudi politično mnogo močnejši faktor. Zato se na vse kripilje trudi, da ga prepreči.

Kot znano, se je Avstrija v državni pogodbi obvezala, da se ne bo nikdar in v nobeni obliki priključila Nemčiji, v posebnem memorandumu pa se je sporazumela s Sovjetsko zvezo, da bo ostala nevtralna. To pa pomeni po eni strani, da se Avstrija ne sme na noben način politično vezati z Nemčijo, po drugi strani pa se ji lahko zgodi, da zaradi nevtralnosti ostane izven velikega gospodarskega prostora v Evropi, ki nastaja in s tem obsojena na gladovanje in na sovjetsko milost. Avstrija svojčas k EWG zaradi tega ni pristopila, vendar so bili razlogi, ki jih je pri utemeljitvi sedanjega avstrajskega pristopa k EFTA navajal zun. minister Kreisky, bolj izraz zadrege, kot resničnega prepričanja. Razvil je politično morda upoštevanja vredno, vendar juridično dokaj šibko mednarodno pravno teorijo, da bi pristop Avstrije k EWG pomenil prikriti Anschluss. Se razume, da so takoj vstali juristi, ki so dokazali pravno neutemeljenost te teorije. V glavnem so bili pri OeVP zagovorniki priključitve k EWG, socialisti pa proti. Čistega vina je pa natočil avstrijski javnosti šele bivši linški župan, socialistični zvezni svetnik dr. Koref, ki se je v zadnjem času večkrat oddaljil od uradne politike svoje stranke.

Vse kaže, da je dejal, da je Sovjetska zveza dala jasno razumeti, da bi pristop Avstrije k EWG smatrala za kršitev nevtralnosti. Spricho sosedstva z Moskvi brezpogojno zvezo Čehoslovaško ter po sovjetskih četah zasedeno Madžarsko, pa tudi spricho avstrijske želje po povečanju trgovskih stikov s sovjetskim blokom je sovjetsko mnenje brez dvomno tehtno. Vendar bi bilo treba javnosti namesto zapletenih pravnopolitičnih teorij povedati to enostavno resnico.

Pekovska stavka

Pa tudi v manjši notranji politiki postaja bolj živo. Minuli ponedeljek je bila proglašena stavka v pekarnah po vsej Avstriji, ker se pekovski delavci niso mogli zediniti z gospodarji glede delovnega časa ob sobotah. Zaradi 45-urnega delovnega tedna namreč pekarni ob sobotah nehajo s prodajo kruha že ob 13. uri. Mojstri so zato zahtevali, da začno pekarni delati že ob 3 uri zjutraj, namesto ob 4. uri kot dosedaj.

Po mestih je stavka kolikor toliko uspela, v glavnem s pomočjo »letečih oddelkov« proti stavkokazom. Ponekod pa je celo preveč uspela, kajti kljub zagotovitvi delavskih sindikatov so v Gradcu celo bolnice ostale brez kruha. Po manjših krajih in na podeželju, kjer so v pekarnah v glavnem zaposleni družinski člani, seveda stavke praktično sploh ni, pač pa nekateri podjetni podeželski peki pošiljajo svoje vajence s svežim dišečim pecivom v mesto. Če te kod zalotijo leteči oddelki stavkajočih, jim koše prevrnejo in porežejo gume na kolesih. Toda že naslednji dan, v torek, sta se obe stranki zedini in stavka je bila končana.

Predvolilni vrvež na Koroškem

Pri nas na Koroškem pa tečejo naprej priprave za volitve, zaenkrat bolj pod površjem, v strankarskih organizacijah, toda ni več daleč čas, ko bodo stranke stopile v odprto predvolilno borbo. Za 8. december je napovedan slovesni začetek gradnje Podjunske železnice, na katerega bo prišel socialistični minister za promet in energijsko gospodarstvo Waldbrunner in »vse kar leze inu gre« v koroški politiki se bo seveda, tudi zbralo na gradbišču pri Pliberku.

Pri OeVP pa se niso povsem preboleli odstopa dosedanjega deželnega strankinega predsednika Gruberja, ki je odprl borbo za nasledstvo. Začasno vodi posle predsednik Wirtschaftsbanda ing. Truppe, vendar iz gleda, da pri Bauernbundu niso voljni pristati na to, da bi postala ta ureditev dokončna. Zato je bil nanaglo sklican za 19. december deželni občni zbor stranke, ki bo prinesel razjasnitev. Med obema skoroda enako močnima skupinama se pa kot »smę-

joči tretji« uveljavlja »Nameščenska zveza« (OAA).

Gibati so se začeli tudi komunisti, ki so jim zadnji izidi volitev v obratne svete vlili novega upanja, da morda le utegnejo obdržati svoj edini poslanski mandat v deželni zboru v prvi vrsti na račun socialistov obeh deželnih jezikov. Zato so ti postali zadnje čase občutljivi.

Slo se bo pa vsekakor za vsak glas in zato se mednarodni in breznarodni komunisti ozirajo po zaveznikih. In sila pač kole lomi in prav zato bodo bržkone spet vpreženi tudi priganjaji, ki se poslužujejo v ta namen tudi slovenske besede in slovenskih gesel. Pred kratkim so bili poslani na izlet na Čehoslovaško, kjer so dobro jedli in pili — na račun slovaških kmetov, ki so jim komunisti pobrali zemljo in jih prisilili, da jo obdelujejo naprej kot — dninarji. Menda je bil to predujem za bodoče volilnobojne napore.

SLOVENC

doma in po svetu

Ing. Bloudek, graditelj planiške skakalnice — umrl

V 71. letu starosti je minulo soboto zadet od kapi umrl v Ljubljani dipl. inž. Stanko Bloudek, eden izmed pionirjev športa v Sloveniji in graditelj zna- ne, svojčas največje smuške skakalnice na svetu v Planici, kjer se vsaki dve leti vrše mednarodne tekme in je bilo v zadnjih dvajsetih letih postavljenih več svetovnih rekordov. Planiška skakalnica je uvedla novo panogo, namreč poleg skokov še takozvane smuške polete.

V mladosti je bil inž. Bloudek pionir letalstva med Slovenci, nato pa se je posvetil tudi drugim športnim panogam. Po njegovih načrtih je bilo zgrajeno moderno kopališče kluba Ilirije v Ljubljani, ki je postalo potem središče plavalnega športa.

Med vojno je bil inž. Bloudek zaprt, po vojni se pa je s podvojeno silo vrget na delo. Bila mu je zaupana skrb za športne stavbe v Sloveniji. Med njegovimi zadnjimi načrti je bilo povečanje sedanje veleskakalnice v Planici, ki so jo medtem prehiteli nekatere druge (avstrijska na Kulmu), da postane zopet največja na svetu. Smrt je sedaj nasilno pretrgala delo tega za slovenski šport tako zaslužnega moža, ki je posebno po planiški skakalnici postal tudi mednarodno znana osebnost.

Začetek prosvetne sezone v Gorici

Na prvem kulturnem večeru Slovenskega katoliškega prosvetnega društva v Gorici je predaval tudi med slovenskimi rojaki na Goriškem priljubljeni č. g. Vinko Zaletel, župni upravitelj v Vogrčah. S svojo šegavo besedo je spremljal slike, ki jih je bil letos poleti sam posnel v mogočnih Dolomitih in med gorskimi velikani v šviči. »Polna dvorana je dovolj zgornjo pričala, da ima naše ljudstvo velik smisel za lepoto in da prijetna predavanja č. g. Zaletela naletijo med nami vedno na prijazen odziv.«

Goriški prosvetaši so zborovali

V Gorici je imelo svoj redni občni zbor katoliško slovensko prosvetno društvo »Lojze Bratuž«, ki nosi ime po pokojnem pevovodju Lojzetu Bratužu, katerega so fašisti nasilno umorili, ker niso mogli poslušati ubranega slovenskega petja njegovih zborov.

Iz poročil odbornikov je bilo razvidno, da je društvo marljivo delovalo in izvedlo vrsto prireditev, med katerimi so z opereto »Zvesto dekle« pod vodstvom prof. Fileja gostovali tudi na podeželju. Lepo je uspela tudi igra »Kajnov angel«, ki stavi precejšnje zahteve na sodelujoče. Nadalje je bilo več pevskih koncertov, ki jih je vse pripravil pevovodja prof. Filej. Dobro obiskani so bili tudi kulturni večeri z raznovrstnimi predavanji. Občnega zbora se je udeležilo tudi več prosvetašev iz goriške okolice. Pri volitvah je bil ponovno izvoljen dosednji predsednik A. Bratuž, v odbor pa je bilo poleg starih odbornikov pritegnjenih tudi nekaj mlajših moči.

Najdba knjižne redkosti

Prof. Rupel, predstojnik Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani je pred kratkim odkril redkosti iz prvih začetkov slovenske književnosti. V univerzitetni knjižnici v Monakovem je našel Kanizijev Katekizem, ki ga je spisal slovenski jezuit p. Candek ter je po prizadevanju ljubljanskega škofa Tomaža Hrena izšel leta 1615. Avtor začnjenja svojo precej obsežno delo s prošnjo na »serzadobriga brajnz« to je na dobrosrčnega bralca ter se odkliče po lepem jeziku ter okusnih ilustracijah. Jezuitje so izdajali katekizme v raznih jezikih, ker so vedeli, da se tako najbolje približajo ljudstvu. Tako je poleg latinske, grške, nemške, francoske, češke izdaje izšel ta katekizem tudi v slovenščini. Za ilustracije so uporabili pri vseh izdajah iste klišeje, ki so izdelani z dobro likovno tehniko in veliko domišljijo, da so predočili »bralca razne verske resnice, molitve in zapovedi za krepkostno življenje«, beremo v ljubljanskem dnevniku »Delo«. Kazalo bi zato, da bi kaka tamošnja založba Candekov katekizem izdala v novi, bibliofilski izdaji, kot je bilo storjeno za nekaj drugih knjig iz začetka slovenskega pisemstva!

Slovenska dramska dela na ploščah

Kot je to običaj v Ameriki ter državah Zapadne Evrope, je ljubljansko dramsko gledališče s pomočjo podjetja »Jugoton« posnela na gramofonske plošče nekatere najbolj značilne odlomke iz slovenskih klasičnih dramskih stvaritev. Topot so bili posneti odlomki iz Linhartovega »Veseli dan ali Matiček se ženi«, Cankarjevih »Hlapcev« ter Levstikovega »Martina Krpana« Pri snemanjih so sodelovali najboljši slovenski igralci. Je to brez dvoma koristna iniciativa.

Abbé Pierre, sadolnii apostol revežev

Pred kratkim smo v okviru „Dneva dobrega filma“ poročali o filmu „In niso se zrušili“, ki predstavlja delo francoskega duhovnika abbéja Pierra med reveži in zapuščenici pariške okolice. Ves svet danes z občudovanjem govori o tem idealnem duhovniku, ki je razumel klic časa.

V Neuilly-Plaisanceu, zavrženem predmestju francoske prestolnice, je zadnja leta nastala svojevrstna naselbina, ki so jo krstili za Emaus. Tam živi za zdaj 65 izgublencev. Prebivajo v barakah, ki so si jih iznajdljivo postavili iz najbolj nemogočih kosov in odpadkov. So uradno brezposelni, a se pošteno preživljajo z delom lastnih rok, da niso nikomur v breme. Organizirali so zbiranje cunj in odpadkov po pariškem Babilonu. Z njihovo prodajo zaslužijo ne le kruha zase, marveč jim vsak mesec precej denarja še ostane. S tem previškom zidajo, naj se to še tako neverjetno sliši — hiše za stanovanja 200.000 trpečim, ki v Parizu nimajo človeku primerne strehe ter morajo spati po predorih podzemne železnice, pod mostovi reke Seine, v šotorih ali kar po mestnem tlaku.

Teh 65 prebivalcev Emausa je našlo v skupnem, požrtvovalnem delu ne le streho, obstanek in človeško dostojanstvo zase, marveč celo novo in pretresljivo poslanstvo ter smisel življenja: pomagati tistim, ki so še nesrečnejši in še bolj zavrženi od njih samih.

Od poslanca do prijatelja potepuhov

Abbé Pierre je bil takoj po vojni poslanec v francoski zbornici. Za bivanje v Parizu si je najel neke v predmestju hišo, ki je bila sicer poceni, a zanj samega prevelika. Zaradi tega je začel počasi sprejemati pod svojo streho brezdomce, brezposelne, zapuščene, ki so včasih še bolj kot strehe iskali človeške bližine in dobre besede. Prvi gostje so mu pomagali hišo urediti, potem so začeli delati, da bi lahko sprejeli medse še druge. Leta 1949 jih je bilo okrog abbéja Pierra pet, dve leti zatem 18, danes pa se družno s tem požrtvovalnim in svojevrstnim duhovnikom bori že nad tisoč mož in žena z vsega sveta proti brezdomstvu, lakoti, obupu in stiski v vseh njenih oblikah, nič manj pa proti sebičnosti ter nerazumevanju tistih, ki jim je dano živeti v sreči.

V sedmih letih se je ta, v začetku neznatna skupnost, razrasla v gibanje, ki je kot mogočen val zajelo Francijo, Evropo in svet. Zbiralci cunj iz pariškega Emausa so postali posebljen up na boljše življenje za milijone brezdomcev in zavržencev na svetu. Abbé Pierre je postal mogočni glasnik ljudi, ki doslej v človeški družbi niso imeli ne besede ne našli posluha. Naj govori o nujnosti in neogibnosti svojega poslanstva po evropskih prestolnicah ali po ameriških mestih, povsod se krog nje zgrinjajo desetisoči, ki jim je sila njegove besede, prihajajoča iz srca nešteti nesrečnikov, segla v dušo in preko nje v žep. Na poziv, ki ga je naslovil na svet po

radiu prvega januarja 1954, je v nekaj dneh dobil z vseh vetrov sveta nad 500 milijonov frankov ter nad 300.000 pisem. Ta tok darov in sporočil človeške vzajemnosti se potem ni več ustavil.

Poldruga milijarda ljudi na zemlji danes nima toliko, da bi si potčila glad, dve tretjini človeštva spita še vedno pod streho, ki ne zasluži takega imena. 80 odstotkov vse izdelave na svetu je v rokah desetih odstotkov njegovega prebivalstva.

Temu neznatnemu odstotku srečnih hoče Abbé Pierre vzbuditi čut odgovornosti za trpljenje nepregledne množice nesrečnejev. V Parizu je odprl zavod, v katerem sociologi in narodni gospodarstveniki raziskujejo obseg in vzroke stvarne stiske in pomanjkanja na svetu. Toda naloga te ustanove ni samo ta. Po zamisli abbéja Pierra naj bi postala nekakšna »visoka šola stiske«, v kateri naj bi tiste, ki so se odločili pomagati svojemu bližnjemu, načrtno uvajali v njihovo trdo in težavno delo.

... evangelij beremo le napol!

Vedeti moramo, da je stvarna stiska danes tudi izrazito političen problem. Ali bo svobodni svet sposoben dati milijonom in milijonom trpečih brezdomcev učinkovito pomoč ter možnost človeku primernega obstanka? Ali pa bodo ti ljudje obrnili svoj up v totalitarni prisilni kolektivem svetovnega komunizma? Usodnost te odločitve mora doumeti vsakdo, preden bo prepozno. Prihodnost sveta se odloča v brezdomskih četrtih evropskih vlemest, na neskončnih sestranih planjavah Azi-

je, v severnoafriških mestih, postavljenih iz pločevinastih škatel...

Abbé Pierre je uvidel, da je rešitev, kakor jo narekuje prava in trajna korist človeštva, ne v razpravah, marveč v delu. Začetno jedro tega dela predstavljajo njegovi »zbiralci cunj iz Emausa«, ki so ga seveda razrasli v mnogo različnih panog in zvrsti.

Prva njihova veja so tako imenovani »compagnons«, ki jih je zdaj nad tisoč in ki žive v manjših skupnostih ter delajo. Glavni vir dohodkov zanje je še vedno zbiranje cunj, smeti in odpadkov po velikih mestih, zlasti v Parizu. To robo v svojih središčih pregledujejo ter prebero in jo potem dobro prodajo bodisi trgovcem te vrste, bodisi naravnost industrijam, ki tako blago potrebujejo.

Druge skupnosti se posvečajo izključno zidavi stanovanjskih hiš ter zasilnih bivališč.

Tretja skupina tega gibanja je tako imenovana »takojšnja pomoč«. Njeni člani urejajo in vodijo prenočišča, v katerih najbolj potrebni dobe streho in hrano za tri dni ter tudi najnujnejšo obleko. V mrzlih nočeh nedavne zime so ti apostoli abbéja Pierra rešili množico ljudi posebno žensk in otrok, ki bi bili sicer zmrznili v svojih brlogih. Z avtomobili, ki so jih dala na razpolago dobra srca, so vsak večer pobirali po cestah in luknjah velikih mest siromake, ki so bili morda že obupani legli v prepričanju, da ne bodo učakali novega dne.

Te skupnosti vseh vrst, ki delajo pod zastavo abbéja Pierra, so danes že po vsem svetu. Dvajset jih je v Franciji, nekaj v Buenos Airesu, nekaj v Kanadi, v San Franciscu, v Kobeju na Japonskem in kdo ve še kje drugod. Med njihovimi člani je zlasti mnogo mladih ljudi, ki prostovoljno žrtvujejo mesece, leta in tudi celo življenje, da bi pomagali tistim, ki so nesrečnejši od njih. Njihovo poreklo, njihovo plemo, njihove osebnostne lastnosti so različne, skupna jim je edino volja, pomagati trpečemu bližnjemu, v duhu velike zamisli abbéja Pierra, ki je začela združevati za to veliko in odločilno nalogo ljudi vseh narodnosti, vseh ver in vseh prepričanj. Sam je to svojo zamisel pojasnil takole:

»Mar ne izvira vsa stiska iz tega, da bremo evangelij vedno le napol? Mar ne bomo mi srečni, ki nam je prizaneseno, že vendar doumeli, da se nam Kristus vedno prikazuje samo v siromakih? Da ima naše življenje smisel samo, če ga vsega postavimo v službo trpečega brata? Ne, mi nočemo denarja imoviti. Denar sam ne pomaga. Potrebni so nam ljudje, ki kot menihi bede dele življenje z bednimi, preostajajo z njimi njihov obstanek, da se nauče razumeti, katera pomoč je potrebna. Nešteto siromakov išče pri nas v Emausu podpore ponoči in podnevi. Mar ni imelo smisel, stisniti jim v roke novce ter jih z blagoslovom in lepimi željami poslati nazaj v bedo? Ne, mi jim pravimo, naj ostanejo in z nami vred delajo za tiste, ki so še bolj ubogi kakor oni!

Odhod

(Ob smrti prevz. dadpastirja dr. Gregorija Rožmana)

Odšel Pastir ogrožene je črede,
ko ni še umiril se vihar,
da zmage prejme venec,
ker ni boja strašil se nikdar.

Žalost lega v mnoga srca,
zvonovi turobno se glase;
molilce verne vabi krsta,
sveče žalno ob njej gore.

Spomin nam vzbuja rajni
na križevse vse dni —
od koroške domovine
v čas prebridke samotnosti.

Misijonsko polje široko
v trpljenju je snoval,
rešitvi duš rojakov
svoje je življenje dal.

Nevarnost in napori
ostrili so mu pot,
vzvišeni pa vzori
cilj mu bili so povsod.

Junak je svete Cerkve
zapustil nam spomin,
da k Bogu le do sreče
prispeti more vsak trpin.

Prisega pri raznih narodih

Pri sodišču v angleškem mestu Derby niso mogli zapriseči kot prič nekega Sikha, ker ni bilo pri roki nobenega izvoda svete knjige Sikhov »Granth« in so morali razpravo preložiti, dokler ne bodo knjige dobili iz londonske državne knjižnice.

Pri raznih verah je toliko različnih predpisov za prisego, da pač ne more imeti nobeno sodišče vseh potrebnih priprav. Tako morajo na primer Kitajci, ki so zvesti svoji stari veri, razbiti krožnik in pri tem pri-seči: »Če ne govorim resnice, naj se moja duša raztrešči kot ta krožnik!« Ko je nekoč bil tak krožnik bolj trden kot tla sodne dvorane, so morali prinesiti kladivo, da so iz krožnika napravili črepinje.

Da prisegajo mohamedanci pri koranu, je znano. Manj znano je pa, da je njihova prisega veljavna le, če je prisegajoči čist. Neko evropsko sodišče je zato moralo islamsko pričo najprej odpustiti in počakati, da se je skopala.

Večina ljudi mora biti pri prisegi odkritih, Judje pa se morajo pri prisegi na sveto pismo stare zaveze pokriti. Najbolj utrudljiva je pa prisega, ki jo mora položiti priča pred sodiščem v indijskem mestu Gobardan. Tam mora vsakdo, ki potrdi svojo izpoved s prisego, napraviti pot na 20 kilometrov oddaljeni sveti grič Giriraj Pura in se pri vsakem koraku vreči na zemljo.

Napoleon v vsej Evropi sploh ni imel nobenega upoštevanja vrednega nasprotnika več razen Anglije in Rusije.

Francozi so našli v berlinskih arhivih dokaze o spletkah in zvezah pruske kraljice s carjem in razen tega je izbruhnila tudi med ruskim plemstvom prava besnost. Razen tega se mu je vzbudilo tudi upanje, da bo sedaj, po zlomu Prusije, mnogo lažje prisilil na kolena Anglijo. Vse to je dalo Napoleonu povod, da je odgodil mir ter ga nadomestil samo s premirjem, po katerem je lahko zasedel črto Bug-Visla. Izjavil je, da bo izpraznil Prusijo šele, ko bo sklenjen spoštni mir, ko mu bodo vrnjene vse kolonije in ko bo zamenjena nedotakljivost Turčije. Končno je proglasil dne 21. XI. 1806 v Berlinu tudi svoj znameniti dekret o blokadi Anglije (»celinsko zaporo«), po kateri je zaprl vsem angleškim ladjam in blagu vse luke cesarstva in vseh od Francije odvisnih dežel, rekoč: »Osvojiti hočem morje s silo suhe zemlje« (ukazal je zapreti celó vse angleške državljanec in ukinil ves poštni promet z Anglijo).

Napoleon se je dobro zavedal vseh silnih in mnogostevilnih težav, zvezanih z izvedbo take zapore, vendar je računal z razmeroma hitrim uspehom, toda ravno tu se je prvič vprav usodno uštel. Ravno ta korak, ki je v živo zadel tudi vse nevtralce, ga je namreč najprej zapletel v nesrečno vojno s Španijo in končno še z Rusijo, a trdožive Angleže, katerim je pomenjala svobodna trgovina sploh ves vir življenja, je vprav prisilil v boj na življenje in smrt. Mobilizirala je zato na eni strani prav vse svoje lastne notranje sile (celo svojo suhozemsko vojsko je do 1. 1809 dvignila na 200.000 mož), na drugi strani pa še ona brezobzirno uveljavila svoj absolutni monopol na vseh morjih tudi nasproti nevtralcem.

(Dalje prihodnjič)

FRAN ERJAVEC:

266

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Dvočlona vloga, ki jo je igrala ves ta čas Prusija, je Napoleona skrajno razočarala. On je bil Prusiji ves čas vprav izredno naslonjen, ker mu je nekako držala v šahu Avstrijo in Rusijo in je preprečevala tudi Angležem, da bi se bili ugnedili v Nemčiji. Toda pruski pohlep po vedno novih pridobitvah je bil nenasiten, kar je potem tudi Napoleona prisililo k odločnejšim ukrepom. Kralj Friderik Viljem III. je bil sicer prisiljen ukloniti se, toda njegova žena Luiza, dvorska vojna stranka in razne druge vplivne osebnosti so le še okrepili svoja protifrancoska hujskanja in kralj je carju res zagotovil, da Prusija navzlic zvezi s Francijo ne bo nikoli nastopila proti Rusiji.

Napoleon se je že pripravljaj, da odpokliče svojo »veliko armado« iz Nemčije, toda angleške in ruske spletke ter pruske vojne priprave so mu hitro odprle oči, da se pripravljaja proti njemu nova vojna zveza. Tedaj je ukrepal Napoleon z vso svojo neverjetno bliskovitostjo. Dne 6. X. je zavrnil izzivalne angleške zahteve in odhitel k svoji armadi v Nemčijo, ki je bila čisto nezadostno opremljena, dva dni zatem je dobil v roke pruski ultimatum z dne 1. X. 1806. Nanj sploh ni odgovoril, temveč naslednji dan prekoračil pruske meje in teden dni zatem tako proslavljanje in celo v Franciji jako ugledne pruske armade že — ni bilo več.

Bahaški Prusi niso namreč niti čakali na prihod ruske pomoči, temveč so krenili v treh velikih kolonah

(skupno 140.000 mož) proti Turingiji. Napoleon, ki je imel skupno 130.000 mož, se je bal, da bi mu Prusi ne ušli za Labo, zato jih je hotel potolči še pred prihodom Rusov. Med spretnim manevriranjem so francoski maršali že v par manjših bitkah potolkli Pruse, a glavni obeh armad sta se srečali dne 14. X. pri Jeni, kjer je Napoleon naravnost uničil nadute Pruse, a maršal Davout je istega dne potolkel še ostale pri Auerstadtu, 20 km od Jene. Samo pri Jeni so izgubili Prusi 27.000 mrtvih, 18.000 ujetnikov in skoro vse topništvo. Kar se je vršilo dalje, je bilo pravzaprav samo še čiščenje in zasedanje. Dobro utrjene, opremljene in zasedene pruske trdnjave (Spandau, Stettin, Küstrin ob Odri, Magdeburg i. dr.) so se po večini sploh brez boja vdajale druga za drugo, število ujetnikov je naraščalo dnevno v tisoče in tisoče, v francoske roke so padale stotine topov in bogata skladišča in že dne 27. X. so Francozi vkorakali v sam Berlin, a domišljavi pruski kralj je z vsem dvorom na vrat na nos pobegnil na vzhodno mejo svoje države. Tudi prebivalstvo ni nudilo Francozom prav nobenega odpora. Uradništvo je takoj priseglo Napoleonu, ki je naložil deželi 160 milijonov vojne kontribucije, ne všteti velikih rekvizicij, s katerimi je zopet dobro preskrbel svojo armado. Po vsej pravici je mogel tedaj ponosno vzkliniti: »Vsa pruska monarhija je v moji oblasti!«

Vtis tako naglega in korenitega poloma Prusije, te krepke in tako disciplinirane državne tvorbe Friderika Velikega, ki je veljala za vojaško velesilo prvega reda, je bil velikanski po vsej Evropi. K Napoleonovi »Porenski zvezi« so hiteli pristopati še nadaljnji nemški knezi in celo pruski kralj sam je bil — v trepetu za svoj prestol — rad pripravljen sprejeti vse Napoleonove pogoje za mir, ki je bil podpisan že dne 30. X. Tako Na-

Spomini na škofa Rožmana

Ko sem vzel v roke predzadnjo številko »Našega tednika-Kronike«, sem zagledal na prvi strani sliko škofa dr. Rožmana in bral, da so umrli v daljni Ameriki. Srce mi je presunila globoka žalost, kajti spomnil sem se na čase, ko so bili pokojnik še mlad kaplan v Borovljah. Že takrat so bili dr. Rožman odlični govornik in pri njihovih pridigah je bila cerkev zmerom polna. Ljudje so pa rekali: »Ta gospod pa znajo...« Socialisti so pa večkrat rekli: »Če bi bili vsi taki, bi bila naša stranka kmalu vseh članov, los'!»

V šoli so jih imeli otroci tudi zelo radi, saj so znali z njimi ravnati kot malokdo. V prostem času pa so zahajali v Podljudbelj v »Delavski dom«, kjer so nam bili za »zaflerja«, to je suflerja ali prišepetovalca pri slovenskih igrah; nam igralcem so podpirali spomin, da nam na odru ni zastala beseda. S pokojnim Arnušem sta bila najboljša prijatelja. Po igrah smo se pa vsi malo poveselili po domače. Le škoda, da so morali tako kmalu od nas, kajti tedanji krški škof Kahn so jih poslali na višje študije na Dunaj. Pa tudi potem, ko so že bili doktor bogoslovja, so nas večkrat razveselili s svojim obiskom. Je že skoraj 50 let minilo od tistih časov, vendar se jih spominjam, kot da bi bilo danes. Naj v miru počivajo!

V. J.

SELE-KOT

Iz Kota nam pišejo:

Z velikim začudenjem smo v »Vestniku« brali, da so naš gospod kaplan postal učitelj »pomagač« pri pouku nemščine. Ba je učijo tudi slovenske otroke veronauk v nemščini in jih seveda s tem ponemčujejo!

Starši iz Kota pa dobro vemo, da gospod kaplan učijo veronauk tako kot je prav in smo z njihovim poukom prav zadovoljni. V tem zlobnem podtikanju »pomagaštva« pa vidimo zgolj namen, gospoda kaplana pri vernem in tudi zavednem slovenskem ljudstvu očrnuti. Gospod kaplan so namreč zaradi njihovega vneta in požrtvovalnega dušnopastirskega in kulturnega dela zelo, zelo hud trn v peti takozvanim — hvala Bogu pičlim — »naprednim silam«, ki jim božja beseda in krščanska kultura tako malo prijeta, kot rogaču žegnana voda. Zato bi jim bilo sploh najljubše, če bi starši otroke kar odjavili od veronauka.

MOHLIČE

(Razne novice)

Nedeljo po Vseh svetih smo praznovali v naši prenovljeni cerkvi farno žegnanje. Lepa je zdaj naša cerkev, vsa na novo pobeljena in poslikana. Slikarska dela je opravil restavrator g. Campidell iz Bistrice ob Dravi. Zidarska dela pa mojster Kavelar iz Železne Kaple. Oltarji še niso prenovljeni, ta dela opravi še g. Campidell letošnjo zimo, tako da bo do vigreda vse končano. Da smo spravili to tako daleč, smo morali seči globoko v žep. Pomagale so nam pa tudi sosedne fare — Bog jim plačaj. Veliko pa je storila naša mladina, ki je napravila dvakrat vesele popoldneve s srečolovom. Tako se je mogla lepa vsota denarja nabrati skupaj. Mladini v fari ključemo: Le tako naprej! Tako bomo zdaj rajši hodili v cerkev, pa tudi tisti, ki jih doslej ni bilo. Na zimo nas je zapustila organistinja in se šla šolat v gospodinjsko šolo v Št. Rupert. Ko se vrne vigredi, bo spet spremljala naše ljudsko petje.

V nedeljo, 15. novembra, sta se odločila za zakonski stan gospodična Fini Sorger, pd. Rupcova v Brezjah in ženin gospod Pavel Kravle — šofer iz Galicije. Večno zvestobo sta si obljubila v starodavni romarski cerkvi Gospe Sveti. Vesela svatba pa je bila na nevestinem domu v družinskem krogu. Mlademu paru, ki se bo naselil v Galiciji, želimo, da bi bila njuna skupna življenjska pot posuta s cvetjem.

Za letošnje šolsko leto smo dobili že dolgo pričakovanega novega učitelja. Prišel je k nam gospod Erih Pavlak, ki bo zdaj bistril glave našim šolarjem.

GLINJE

Kako jih vleče v Glinje... to vse ljubezen dela! Tako je iz Škocijana prišla nova gospodinja Pruntsch Ljudmila k Prdažu na Kajže in iz Šmarjete v Rožu k Ogrižu na Rute Mihor Jožefina. Lizi Mečičava iz Ždovlj pa je imela tako veliko moč, da je zaradi nje Jožef Wrulich zapustil sončne Radiše in postal v zakramentalnem zakonu glinjski faran.

Ženin je doma pri Zulechnerju v zgor-njih Rutah radiške fare iz narodno in ver-

Pri nas na Koroškem

sko zavedne družine. Njegovo mladost je ogrevalo toplo in bogato srce versko bogate matere, da je vzrasel s tremi brati v zvestobi do domače besede in domače pesmi, v delavnosti in varčnosti kot tesar, v verni povezanosti z vero in farno cerkvijo, izvrsten pevec in igralec. Šiman, njegov brat, je izvrsten pevovodja radiških cerkvenih pevcev.

Ganljivo je bilo slovo iz Radiš. Janko Tolmajer se je v prikrčnih besedah zahvalil ženinu za vse njegovo požrtvovalno delo, skrbljivo mati pa je dala sinu na pot k oltarju in družinsko življenje zlate besede: Ne pozabi mene, ne doma, ne domače cerkve... Pevci so mu zapeli pesem, ki vedno zgrabi srce in dušo: Nmač čiez jizaro... In nato pot iz sonca Radiš v meglo Glinj... Poroka je bila v podružnici Ždovlje. Ver-me je zelo nagajalo, pa je bilo vreme src

sončno in toplo... Po nagovoru glinjskega župnika, kateremu je pri sv. opravilu asistiral župnik radiški, sta si ženin in nevesta obljubila trajno zvestobo na skupno pot. Radiški pevci so z lepo ubranim petjem počastili ženina in nevesto v cerkvi, prepevali pri gostiji na domu neveste, da je bilo kar prijetno v pristrčni domačnosti. Fara Radiše je darovala ženinu lepo sliko Radiš, pevci iz Radiš pa lepo sliko svete Družine.

Jožefa Wrulicha sprejmemo z vso pristrčnostjo v našo farno skupnost. Dobrodošel med nami! Glinjska farna skupnost potrebuje vernih in s cerkvijo živo in močno povezanih fantov, mož in očetov... ti so sonce za vsako faro.

Za vajino skupno pot v življenju naj Bog vama podeljuje bogato modrost, zdravno značajnost in toplo ljubezen.

VABILO

Na praznik Brezmadežne v torek, dne 8. decembra bodo pevci in igralci iz Sel v frančiškanski dvorani pri cerkvi sv. Nikolaja v Beljaku priredili duhovno igro

SKRIVNOST SVETE MAŠE

Prva predstava bo ob 2. uri popoldne, če bo pa dovolj zanimanja, bo druga predstava ob 4. uri istotam. Predprodaja vstopnic v župniščih beljaške okolice.

Vabimo vse rojake iz Roža in Zilje na to edinstveno prireditev, ki je že v Celovcu navdušila vse gledalce.

Pojdam pa v Rute...

Ker je bilo letošnje jesensko vreme tako prijetno, smo sklenili, da pojdemo enkrat v Rute. In nekega lepega dne smo se zares odpravili na pot. Samo trije smo bili in vsi trije ne več mladi, ali kljub temu smo še upali izvesti ta namen, kar se nam je slednjič tudi posrečilo.

Dan je bil zares lep. Z modrega neba je pošiljalo sonce svoje, sicer že nekoliko oslabele, toda vendarle še zadosti tople žarke na Zgornji Rož. Sveže preorane njive so hlapele in le v senčnatih legah je bilo opaziti še nekaj ostankov jutranje slane. V čistem zraku so se nam zdale Karavanke tako blizu, da bi lahko kar z roko posegli po njih ali pa prešteli posamezne debla po fratah.

V Bačah smo zapustili vlak, ki nas je pripeljal iz bližnjega mesta, ter se podali peš proti Ločam. Toda še predno smo prišli v vas, nas je mimoidoči domačin opozoril na to, da lahko dosežemo cilj svojega izleta dokaj hitreje, če gremo skozi Goriče in takoj za vasjo po zaznamovani poti navkreber skozi gozd. Tega si nismo pustili dvakrat povedati, temveč smo takoj zapustili glavno cesto ter se obrnili proti Goričam.

Čedna vasica je ležala vsa tiha, ko smo

korakali skozi njo. Vežna vrata so imeli povsod skrbno zaprta, kakor da ni nikogar doma in niti en pes ni zalajal za nami. Naposled pa smo na nekem sadnem vrtu vendarle zagledali gručo otrok, ki so se pri igri obmetavali z drobnimi jabolčki.

Takoj za zadnjo hišo smo krenili v gozd. Sprejela nas je sicer dobro izhojena, toda precej ozka in strma steza. Da se prezgodaj ne utrudimo, smo hodili počasi. Razen tega se nam pa tudi ni posebno mudilo, kajti do večernega vlaka smo imeli še zadosti časa na razpolago.

Čez kako uro hoda smo slednjič dospeli do razvalin nekdanjega Bekštajnskega gradu. Med ostanki porušenega zidovja rastejo dandanes drevesa in grmovje, v votlinah pa gnezdiijo ptice. Samo na zapadni strani so še dokaj dobro ohranjene tri visoke in

V Št. Rupert na proslavo Brezmadežne!

Gojenke kmetijsko-gospodinske šole v Št. Rupertu pri Velikovcu prisrčno vabijo na akademijo, ki jo bodo priredile v **proslavo Brezmadežne** dne 8. decembra 1959 ob 14. uri v telovadnici šole.

Vabimo na duhovno obnovo

Zveza slovenskih absolventov visokih, srednjih in višjih strokovnih šol bo priredila za svoje člane in za njih soproge predbožično duhovno obnovo, ki bo v nedeljo, dne 6. decembra 1959. Začetek ob 8. uri, z mašo, nato slede nagovori, zaključek ob 15. uri z blagoslovom.

Za gospode bo sv. maša v kapeli Mohorjeve hiše, predavanja pa v posvetovalni dvorani istotam.

Za gospe in gospodične bo sv. maša v kapeli provincialne hiše čč. šolskih sester, predavanja pa v 1. nadstropju deklškega internata v Mohorjevi hiši.

Predavanja za gospode bo imel msgr. dr. Alojzij Škerl iz Trsta, za gospe pa č. g. dr. Mirko Mazora iz Gorice.

Pridite vsi in privedite s seboj tudi prijatelje!

Naše prireditve

ŠT. PRIMOŽ

Slovensko katoliško prosvetno društvo iz Globasnice priredi v nedeljo, dne 7. decembra ob pol 2. uri popoldne v Št. Primožu pri Voglu

MIKLAVŽEVANJE

Na programu je vesela opereta »Miklavž prihaja«. Vsi rojaki prav prisrčno vabljeni!

GLOBASNICA

V nedeljo dne 7. decembra ob pol 8. uri zvečer bo v Globasnici pri Šostarju

MIKLAVŽEVANJE

Na sporedu je vesela opereta »Miklavž prihaja«, ki jo bodo zaigrali marljivi prosvetaši našega domačega Katoliškega društva.

Vsi prav prisrčno vabljeni!

ozke line, spomin na davno minule čase. Skozi te line so morda pred mnogimi stoletji opazovali roparski vitez prihod trgovskih karavan z Laškega, katere so potem na kakem nepreglednem ovinku Rimske ceste napadali ter oropali. Znabiti pa so na tem mestu, ozirajoč se iz istih lin, nestrpno pričakovale vrnitev svojih mož in sinov tudi grajske gospe, obetajoč si bogatih darov zlahtnega blaga ter dragocenega nakita. Tod mimo je nekoč tudi pridrvela turška vojska v našo miroljubno deželo.

Dalje nas je peljala pot skozi malo vasico Stari Bekštajn in potem med zelenimi pašniki naravnost k dopadljivo obnovljeni Bukovnikovi domačiji.

Pri pogledu nazaj se nam je nudil krasen razgled preko Baško jezero in celo divno okolico prav tja do Beljaka. Kakor da se hoče odpočiti od mnogoštevilnih poletnih obiskovalcev, se je mirno zrcalila gladina jezera, zopet vsa naša. V ozadju pa je sameval, kakor utrujen starček, stari Do-

(Dalje na 5. strani)

Unjigov Pečr se vrne!

Za spremembo prinišamo naslednji dopis iz Nonče vesi, kar v našem dragem domačem narečju, saj je »Naš tednik-Kronika« naš domači list.

Ži štam poleti s'm sa spravlov, da bi pogvaduv, kak še kej v Lonči visi avžijejo, sa pa nism mov spravl. Zdjaj po svinsveteh sm sa pa le vzignuv. Pa ži ud djalč sa mi je špasnu zdevu. Tam, kjer s'm biev jaz dvama, zdaj čries in čries varje'. Kāk' je pa čosi bvakr bovu tam. Cevu okuvcu s'm tod prepetlov. K' s'm pa na ves prišeu, s'm pa kar stov pa gvaduv. Kor ane svomnate strehe kni venč, s' vse tak' ane biele platice. Vs drgōče, samu cierkev pa študaharjeva hiša sta še ti stōri. Novih hiš pa tejku, da sa knis'm mov spaznat', pa tak' aneh čuveznov je napeteh povsode, vse je kup zvezanu. Tak viete, da kaj drugja še nikol' knisem devov, k' pa petlov. S'm pa misluv, še anbart bi skusuv, pa nis'm 'mev prav koraže. Pravzaprav knis'm veduv, ke bi začāv. Pva s'm jo pugruntov. K Boštlnu pojdem, mor'a dobim an gvōžej šnopsa, pva pa ži pojde.

Šov s'm na gurji kraj visi, na tisto gmojn pred Boštlnom. Pa gvadam pa išem, sa pa

nisem mov spvāznat, ke je bircaus. Tista mihna okna s'm vatuv najti, jih pa ni bōvu. S'm si ži reku: »No zdaj pa 'mōš, k' nemaš.«

Pa riboni moj' še zmirm sreč. Vjite, unsem po Gōhej je prtahov an mžjōk, s'm pa tistega borov: »Čujte, povejte mi, ke pa je kaj Boštlnov kafeaus?« Reku je: »Ja, hiša je ži štu, pa kafeausa pa ži dovgu ni venč. Pravzaprav ži hiše tuj kni venč, zdaj bo le tam, ko je pušlc na novem ruštu. Če sa ti pa glih šnopsa ušta, pa koj idi tota, ga je še gvīšnu ostōvu črez pušlc.«

Sej riesn, tokega te pravega domočega bi pa še rad koštov. S'm sa ži zasukov, da bi šov, pa mi je pōdvu v gvavu, še nekaj m'r'm bōrat': »Čujte, vāča, aj čī 'ns keh taritve, da bi sa nudlnov najiduv? Čōsi s'm jih sniduv ano perovn'cu.« — »Vieš kōj,« je rekuv tisti ta rusasti mōž, »taritve ži kne najdeš keh, nudlnov pa tuj kōr. Kne viem, če moju na cielej visi tejku igličov, da bi anbart nudlne skuhōli. Zdjaj ži kruha kne pjačejo keh dvāma, kōr da bi sa z nudlnami štatili. Zdjaj su ži za pišate igličī preburni. Tak' ane

suhe nudlče jim kupujejo. Minda so bol zākej.«

»Gvajte, gvajte, koj mi poviestel« s'm rekuv. »Hm, če ži igličevih nudlnov kni za grspravit, pa tiste mi taj naštelate, ke bi biev an orngi čik za dobit? Najrōji bi anega tōkega s page. Tisti še p'č nekej zdo.«

K' s'm pa pagu ominuv se je pa tistem mžjoku orngi stožuvu. Sk'r, na dritje mu je švu. »Ja, čuješ,« je rekuv, »ke su ži tisti dori cajti, k' su še vsi fajfe kadili! Kejk page je bovu, pa k'k dvare! Zdjaj pa škoda, da bi mōrnvuv; žihr cievo ves obhodiš, pa ga kne dobiš za an' letre.«

Začevu me je orng' grivat, da s'm šov gvāt na mjavu rojstn' ves, če je t'k' spufana. S'm še dr' misluv bōrat, če mōju še v Pukvo-vi opalti štongovca. Pva pa nism. Mor'a še ne vjiu kōr, kōk je.

»Pa Buoh vonej, vāča, ko ste mi š't'k' vse povedōli! Jaz bi cijevu ves omatuv, našlije pa bi korkaj ne dubuv; an' tejk, da sa čvāvek zjazi prav.«

Čistu s'm zōbuv reč tistemu mžjoku, da bi mi pozdravuv mnonce. Zatuo s'm pa rekuv, le počōkajte, v cajtn'ge vas bom dov, da bo cieva Koroška vieduva, k'k' ste spufani, da nimatē kaj. No, pa brez zamiere!

Vaš Petr.

Pri nas na Koroškem

Pojdam pa o Rute...

(Nadaljevanje s 4. strani)

brač. Na vzhodni strani so se dvigale visoko proti nebu skalnate stene Jepe in ob njenem vznožju Turška glava s svojo značilno kapico. To ime nosi gora gotovo v spomin na strašne čase, ko so Turki opustošili dolino.

Vsa bela v sončnem svitu se je nudila našim lepote željnim pogledom mala cerkvičica, stoječ na nizkem griču. Ogledujoč jo, mi je prišla na misel kitica obče znane domače pesmi:

Tam na tam hribu ana cerkov stoji —
sunce gor sije — se lepu svetli!

V Bukovnikovi gostilni smo se nekoliko odpočili ter okrepčali z jedjo in pijačo, nato pa smo jo mahnilo dalje proti Rutam. Pot nas je peljala skozi gozd, prazniško oblečen v jesenske barve. Rdečkasto listje bukovih dreves se je menjavalo z rumenkastim slokih brez ter rjavkastim starih hrastov, vmes pa nešteto vedno zelenih jelk in smrek. Grmiči zrelega češminja ter bodečega ostrožničevja so spremljali pot na obeh straneh. Visoko nad nami je bilo slišati udarce sekir in hrušč padajočih dreves. Drvarji so bili torej na delu. Srečal nas je tovrtni avto, težko obložen z obtesanim lesom in osebnimi, v katerem so sedeli gotovo sami lesni trgovci.

Ko smo prekoračili most čez gorski potok, so ležale pred nami Rute, to se pravi — posamezna kmetska posestva, stoječa na zelenih tratah in naslonjena v hrib. Rutarjani gotovo nimajo lahkega življenja! Ves trud za vsakdanji kruh jim stoji zapisan v razritih obrazih in trdih rokah, toda svoj dom ljubijo ravno tako kakor vsak drugi, morda celo še bolj.

Od vozne poti vodi mnogo stezic k posa-

Med živahnim pogovorom smo nazaj grede kmalu dospeli v prijazne Loče in že precej utrujeni slednjič tudi na kolodvor.

V zadnjem poljubu zahajajočega sonca, ki nas je celi dan tako prijetno ogrevalo, so še enkrat zažareli vrhunci Karavank, predno jih je zasenčil večerni mrak in nas je vlak zopet odpeljal nazaj v mesto.

N. K.

ODVETNIK KAPSCH JOS.

in kazenski zagovornik
se je naselil v:

Klagenfurt, Karfreitstrasse 4/II.,
v prostorih umrlega Dr. Oberlaner-ja.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 6. 12.: 07,30—08,00 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 7. 12.: 14,00—14,45 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Tam v zraku po snegu za diši. — Kaj pravi zdravnik? — 17,55—18,10 Za ženo in družino. — TOREK, 8. 12.: 07,30—08,00 Voščila. SREDA, 9. 12.: 14,00—14,45 Poročila, objave. Domači vrt. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 10. 12.: 14,00—14,30 Poročila, objave. — Slovenske narodne in umetne pesmi. — PETEK, 11. 12.: 14,00—14,45 Poročila, objave. — Mladinski obzornik. (4.) — SOBOTA, 12. 12.: 09,00—10,00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18,15—18,40 Žalost in veselje. (5.)

Filmska ocena

ZNAKI ZA OCENO FILMOV: I = priporočljiv za vse; Ia = priporočljiv za odrasle in zrelejšo mladino; II = za vse; III = za odrasle in zrelejšo mladino; IV = le za odrasle; IVb = za odrasle s premislekom; IVb = za odrasle z resnim premislekom; V = odsvetujemo; VI = odklanjamo; + ga

**Plašče, obleke, jopiče
(Sakkos), hlače, perilo**

v ogromni IZBIRI in dobri
KVALITETI pri ugodnih cenah

Kleider KOGLER
KLagenfurt, HERRENGASSE

meznim hišam v skritih Rutah in nekje tudi še više k planinski koči blizu Pečniške planine. Po teh ozkih in krivih stezah so nekdanj hodili v dolino stric Hajnže, ovčji pastir na Bleščeči planini. Zakrivljene coklje na nogah, jopič površno čez ramo obeljen, za klobukom pa šopek planink, tako si jih predstavljam na poti v Rute. Gotovo so že od daleč glasno zaukali, da je odmevalo od pečin in so Rutarjani takoj vedeli, kdo prihaja. Slišali so jih morda tudi pri Iljču, Kopanku, kamor so menda posebno radi zahajali.

**Lepa
božična
darila**

vam nudi domača trgovina

JOHAN LOMŠEK

ŠT. LIPS, TIHOJA 2, DOBRILA VES

priporočamo; ++ film je res vreden, da si ga ogledamo.

PLIBERK

SOBOTA in NEDELJA, 5. in 6. 12. 1959:
„Im Prater blüh'n wieder die Bäume“ (IVa).
PONEDELJEK in TOREK, 7. in 8. 12. 1959:
„Stefanie“ (IVa).

ST. JAKOB V ROŽU

SOBOTA in NEDELJA, 5. in 6. 12. 1959: „Der Schinderhannes“ (IVb).
TOREK, 8. 12. 1959: „Maxie“ (II).

MALI OGLASI

Pletilne stroje svetovnega slovesa dobavlja takoj
SATTler, Klagenfurt, am Heuplatz.

Trgovska hiša kvalitetnega blaga

LODRON

Zavese, preproge, tekači, prešite odeje,
žimnice, posteljno perilo, ležalni stoli,
talne obloge, posteljno perje.

Villach - Beljak, Lederergasse 12

Vabilo absolventkam gospodinjskih šol

Odbor Zveze absolventk sklicuje svoj letni občni zbor, dne 8. decembra 1959 ob 1. uri popoldne pred proslavo »Brezmadežne« (in ne po proslavi, kakor je bilo sprva naznanjeno) v št. Rupertu.

Absolventke pridite vse prav gotovo 8. decembra ob 1. uri popoldne v št. Rupert!

O umetnih gnojilih in njihovi rabi

(Nadaljevanje)

Dušična gnojila

Žveplenokisli amonijak je bela, zelo drobna sol v ploščicah zrnih. Ta sol je sestavljena iz žveplene kisline in amonijaka, po katerem ima tudi značilni duh. To gnojilo vsebuje 20 do 21 odstotkov dušika. Izdelujejo ga v koksarnah ali pri suhi destilaciji lesa. Žveplenokisli amonijak je hitro topljiva sol. Izkušnje so pokazale, da se to gnojilo kljub hitri topljivosti ne izgubi v nižje plasti zemlje, kakor se to večkrat dogaja pri solitru. Ker ga zemlja lahko sprejme, ga smemo trositi že jeseni za prihodnjo pomlad. Le redkokdaj ga trosimo na list ali na zeleno, ko rastline že rastejo, ker učinkuje mnogo pozneje kakor soliter. Učinkuje namreč šele tedaj, ko se je amonijak spremenil v zemlji v soliter ali, kakor navadno pravimo, ko je nitrificiral.

Tudi pri žveplenokislem amonijaku moramo upoštevati, da je to gnojilo, ki reagira kisló. Na kisljih zemljah zaradi tega ne da uspeha. Trosili ga bomo na zemljo, kjer ne primanjkuje apna in mokrote. Več kakor leto dni tudi to gnojilo ne traja in ga je treba drugo leto spet trositi. Trosimo ga pred setvijo ali presajanjem rastlin.

Apneni dušik ali kalcijev cianamid, je gnojilo, ki ga izdelujejo v tovarnah s pomočjo električnih peči iz apna, zraka in oglja. Vsebuje od 20 do 21 odstotkov dušika. Uveljavlja se posebno na kisljih zemljah, ker vsebuje poleg označene količine dušika tudi 60 do 70 odstotkov apna.

Dušik iz tega gnojila sprejemajo rastline lahko šele po daljšem času, ko se je že spremenilo. Iz cianamidove oblike preide najprej v obliko amonijaka, nato pa v nitrát, kakor pri žveplenokislem amonijaku. Apneni dušik torej deluje počasneje od žveplenokislega amonijaka. Zaradi tega ni pri-

poročljivo, marveč celo škodljivo trositi ga na zeleno. Škodljiv je apneni dušik posebno nežnim rastlinam, ker je cianamid hud strup. Ta strup uniči tudi kaljivost semen. Zaradi tega ga ne smemo uporabljati ob setvi, ampak vsaj 15 dni in še več poprej, da se cianamidov dušik spremeni v amonijakalno obliko, ki ni škodljiva za kaljivost semen v množini, kakor jo navadno trosimo.

Na 1 ha površine navadno damo 2 do 4 stote apnenega dušika. Pri trošenju moramo paziti, da ne pride gnojilo v dotiko s kakšno rano, ker si človek ali žival lahko zastrupi kri.

(Konec prihodnjič)

Praktische

**Weihnachts-
geschenke**

vom

**MÖBELHAUS
STADLER**
KLagenfurt

THEATERGASSE 4

Leselampen

in verschiedensten Formen

Fauteuls

in allen Stilarten

Blumenständer

modern, in allen Größen

Kleinmöbel

zur Ergänzung des Heimes

Wäscheboxen

mit bunten Plastikbezüge

Garderobenwände

in allen Größen und Ausführungen

Teppiche und Gardinen

Orig. deutsche, Schweizer u. holl. Muster

Zustellung wie immer frei Haus

Modisch-elegante

Strickwaren Röcke, Slaks und Schihsen

mit größter Sorgfalt ausgewählte
Modelle der namhaftesten Erzeug-
er aus dem In- und Ausland

MODENHAUS

Grüner

KLagenfurt BURGASSE

An alles haben wir gedacht — was den Lieben Freude macht

Herrenhemden
aus gewebtem Sport-
flanell **46.-**

Gloriette-Hemd
aus Sanfor-Popelin
mit Reservekragen **89.-**

Herren-Unterhosen,
lang, mit Gummizug,
aus strapazfähigem
Pelztrikot **29.80**

**Herren-
Kräusel-Sockets**
in verschiedenen Mu-
stern, sehr haltbar **11.80**

**Herren-
Sportstrümpfe**
aus prima Baum-
wolle, Sohle extra
verstärkt **12.90**

Damenhose
aus gutem Baum-
wollgarn, mit doppel-
tem Zwickel **10.90**

Frauen-Nachthemd
aus geblumtem
Wäscheflanell,
alle Größen **48.-**

Damen-Unterkleid
aus maschinenfestem
Seiden-Trikot, mit
Spitze verziert **23.80**

**Damen-
Wäschegarnitur**
Hemd und Hose aus
gutem Baumwoll-
trikot **21.90**

**Frauen-
Sportstrümpfe**
aus prima Baumwolle
Sohle perlverst. **9.80**

Perlonstrümpfe,
nahtlos, Modifarben **14.90**

Frauenschürzen
aus gutem Bunt-
druck, normale
Durchschnittsgröße **12.90**

Damentücher,
am Kopf oder Hals
zu tragen, türkisch
gemustert **14.90**

**Kinder-
Strumpfhosen**
aus prima Baum-
wolle, sehr strapaz-
fähig **18.90**

Knabenhemden
aus schönem Sport-
flanell **26.90**

Kinder-Pyjama
aus gutem
Baumwolltrikot . . . **39.80**

**Mädchen-
Pelzhoserl,**
innen geraut,
starke Qualität . . . **10.50**

**Mädchen-
Achselhemd**
aus bestem Mako-
trikot, Feinripp-
muster **9.90**

SAMONIG

VILLACH am SAMONIG-ECK

Sestanek koroških literatov

Pred kratkim so se sestali zopet koroški kulturni delavci, ki se zelo zavzemajo za literarno delo. Iz meseca v mesec sodelujejo pridno pri »Veri in domu«, kulturnem mesečniku koroških Slovencev, ki je razširjen vsepovsod, kjer žive v zamejstvu Slovenci. K zamejstvu štejemo tudi Ameriko in Avstralijo.

V nedeljo, dne 22. novembra t. l. so se zbrali sotrudniki »Vere in doma« v Hodišah, kjer sta delovala nekdanji deželni poslanec župnik Ivan Starc in pesnik že skoraj ponarodele »Rož, Podjuna, Zilja« župnik dr. Janko Mikula.

Prisrčno smo bili sprejeti v župnišću, ki je čisto prenovljeno. Dobrodošlico je izrekel preč. gospod župnik Lovro Kaselj. Bralci »Vere in doma« ga dobro poznajo po tehtnih in močnih uvodnikih, katere piše že skozi celo leto za našo revijo.

Nato je povzel besedo urednik dr. Valentin Inzko, ki je podal v svojem referatu zanimive statistične podatke, iz katerih smo razvideli, koliko in kakšne vrste prispevki so bili v zadnjih mesecih v »Veri in domu« objavljeni. Pretežno gre pri objavah za originalne, med katerimi zavzemajo poleg uvodnikov posebno mesto črtice. Tudi vzgojni članki, prispevki iz narodopisja, kulturna obzorja, pesmi, uganke itd. so pri naših bralcih zelo priljubljeni.

V živahni diskusiji, pri kateri so udeleženci sestanka marljivo sodelovali, pa smo osvetlili tudi marsikatero pomanjkljivost, ki jih bo treba v našem mesečniku odstraniti.

Z novim letom bo dobila revija tudi novo zunanjo obliko. Osnutek bo izdelala naša rojakinja, ki študira na umetnostni akademiji na Dunaju. Tudi vsebinsko bodo naši bralci opazili z novim letom marsikatero spremembo. Ker zaključujemo z mesecem decembrom letošnjo povest »Marijine gore«, je bilo na sestanku precej govora o tem, za katero povest naj bi se v novem letu odločili. Predlogov je bilo več. Vendar že danes lahko povemo vsem bralcem »Vere in doma«, da bodo z izbrano povestjo gotovo zelo zadovoljni.

Še posebej je spregovoril o ugankarskem koticu prof. dr. Janko Polanc, ki ima mnogo reševalcev, s katerimi si tudi dopisuje in razgovarja v našem mesečniku.

Sestanek sotrudnikov »Vere in doma« je bil zelo dobro obiskan. Na njem so se zbrali skoraj vsi, ki se v deželi količkaj aktivno literarno udeležujejo. K temu je gotovo največ pripomogel gostitelj, preč. gospod župnik Lovro Kaselj, ki se mu krožek koroških literatov tudi še na ta način prav iskreno zahvaljuje za gostoljubje.

Naj bi se tudi v bodoče literarno življenje med koroškimi Slovenci ugodno razvijalo, pisateljem in pesnikom v zadoščanje, narodu pa v korist.

ZA NAŠE NAJMLAJŠE:

Sv. Miklavž Mlinarjevega Jožka

Že teden dni poprej je molil Mlinarjev Jožek vsak večer k sv. Miklavžu. In kako je molil? Z ono vernostjo in vdanostjo, ki je z njo treba moliti, da je prošnja tudi res uslišana. Pokleknil je v sami srajčki v svoji postelji, sklenil ročici, povzdignil oči proti nebu ter govoril:

»Preljubi sv. Miklavž! Prosim, prinesi mi takega konjička, ki se lahko manj piska in kakor ga ima sosedov Matiček. Prosim, usliši me, preljubi sv. Miklavž! Oče naš, kateri si v nebesih...«

Zmolil je in oči so se mu iskrile v zavesti, da bo njegova molitev uslišana in da sv. Miklavž gotovo ustreže njegovi želji...

Oj, konjiček, ki se lahko nanj piska! — A v zadnjem trenutku se zmisli, da je nekaj pozabil: »Sv. Miklavž, pa fig in rožičev ne pozabi!« In že je ležal odet v topli postelji, kamor ga je spravila skrbna mamica.

Ampak konjiček! Ta mu ni dal miru. Odkar je prinesel sosedovemu Matičku oče takega konjička s sejma, je bil Jožkova edina misel in želja. Zamislil se je vanj tudi zdaj... Kako lep je bil: živordeče pobarvan in jezdec na njem z modro čepico in peresom na nji — kakor kak general se je držal na njem... Ampak kaj vse to? Zada pa se je v konjička pihnilo in: »uiiii —« je šlo skozi ušesa...

Tak je bil ta konjiček, in odkar ga je

NARODNA PESEM - spremljevalka človeškega življenja

(Nadaljevanje in konec)

Poje tudi o Dravi in o Soči vodi, ki je šumela. Neštete so pesmi z zgodovinskim ozadjem. Tako nam opeva strašne boje s Turki pri Beogradu, kjer je tekla rdeča kri, da bi gnala mlinske kamne tri. V daljino Turčijo spremlja mlado Bredo, opisuje beg lepe Vide čez morje. Toliko je narodnih pesnitev o kralju Matjažu in njegovi Alenici; pri južnih bratih zavzema slično mesto kraljevič Marko s silovitim konjem Šarcem.

Med letnimi časi zavzema najodličnejše mesto pomlad, ki je vsa lepó razcvetena. Radostno jo pozdravljamo, ker z njo pride tudi kukavica in slišimo ptičke peti, one nas uče, kako nam je živeti. Tudi ostali letni časi imajo svoj delež; celo o zimi poje pesem, da lušno je pozim', ko za pečjo sedim. Druga ni zanjo tako laskava, ker poje, da po gorah je ivje, po ravnem je mraz. A pomladno prerčenje, pomladansko toplo sonce je poglajlo kri tudi po narodovi pesniški žilici. Zato pa dobi zahvalnico v veselji: sijaj, sijaj, sončece; otožna pa je, ko sonce že doli gre. Pa tudi krasni pomladni in poletni večeri so vplivali na pevca. Noč je pa lep večer, blede mesec kroži po nebu, ko psi zalajajo po celi vasi na glas. — Proti jutru pa petelinček je zapel — Zagorski zvonovi prav mило pojo —.

Mnogo te krasne poezije meščani ne poznajo, treba je iti na deželo med naše preprosto ljudstvo, da človek občuti in razume to lepoto.

Vesel je rad naš človek. To kažejo povéčini vse pesmi, ki ga opevajo in proslavljajo v neštetih napitnicah in zdravljicah.

Poleg veselja najdemo tudi žaljivca, dovtipneža. Imamo več takih pesmi, nekatere so le krajevnege pomena. Sem Rajbnčan Urban, po celum svejtu znan, vre, vre, vre, mi smo Rajbnčanje...

Rogajo se ženinu, da je vzel bogato pohabljenko, ki je pikasta, šepasta, vegasta, a skrinjo ima polno suhega zlata. Drugi ga tolaži, da ni on edini trpin, ker je tudi njegova žena muhasta, sitna, jezika, ima trde pesti in koščene roke. Podobnih imamo tudi iz živalstva. Črni kos je pokazal figo lovcema, ki sta ga hotela ustreliti. Lovci je sploh precej dobro zastopan v narodnih pesmih; znamenje, da so že od nekdanj radi lovili. Zelo številne so pesmi nabožne vsebi-

ne, kakršne so prepevali zlasti prejšnje čase pri svatbah, bratovčinah, če so čuli pri mrliču, pri pogrebščinah in pri vseh mogočih prilikah. Imele so po navadi nešteto kitic. Posamezni stari ljudje jih še znajo. Povéčini so to legende. Zelo razširjena je še n. pr. o Limbarski gori, ki poje o sv. bratih Valentinu in Peregrinu. Kažejo nam, da se je naš narod zamislil tudi v resnejše stvari; zlasti pri spominu na smrt je postal resen. Pri svojem delu je imel dovolj prilike za razmišljanje. Lepota vsega stvarstva mu je dajala v različnih časih in pojavih najrazličnejših čustev, ki jih je izražal v svojih pesmih. In spomnil se je smrti, ko bo moral vso to lepoto zapustiti. Pa je mило pogledal

Miklavževa

Ej, svetnik častiti
v dolgi, sivi bradi!
Angel je ob desni,
a hudobec zadi!

S kljukasto zavitim
nosom prikimava
in z verigo težko
zlobno porožljava.

Rad bi nas po vrsti
v koš nahrbtni spravil,
z brezovo metlico
naše grehe zdravil.

Pa ne boš, rogatec,
pihal nam še kaše,
saj kot ti močnejše
čednosti so naše.

Le poglej krilatca,
ki ljubeče gleda;
tvojo moč njegova
ukroti beseda.

Le poglej Miklavža
s palico srebrno:
če te z njo nažene,
padeš v brezno črno!

In svetnik z desnico
deco blagoslavlja,
za spomin darove
lepe ji podarja.

na nežno zelenje gozdov in otožno zapel o gozdičku, ki je zelen in pomlad že prišla bo, ko tebe na svet' ne bo, k' te bodo d'jali v to črno zemljo. Naš človek je prirasel na svojo grudo, s svojim znojem jo je močil, a ona mu je hvaležno dajala kruha.

Ogledali smo si na kratko našo narodno pesem kot spremljevalko človeškega življenja, zlasti našega človeka. Kakorkoli nam že slikajo neštete pesmi njegovo zunanost in notranost, jedro njegovo je vendarle dobro. To nam je dokaz že to, da tako rad poje. Pregovori vedno zadenejo pravo in gotovo ne laže tudi ta, ki pravi:

Le tamkaj petja slišat' ni,
kjer poštenih ni ljudi!

Sonce je radovedno pokukalo skozi okno, kaj je danes Jožku, da je navsezgodaj pokonci in tako vesel — pokukalo je in pogledalo in na smeh so se raztegnile stare gube na njegovem licu, poslalo je zlat žarek, da je objel Jožka v njegovi radosti ter ga okopal v svojem zlatu...

Prišla je mamica. — »O mamica, uiiii —« in zapiskal je zopet, da je šlo mamici skozi ušesa. Pa ga je oblekla in Jožek je dejal:

»Zahvalim se ti, preljubi sv. Miklavž, da si mi prinesel konjička — vedno te bom rad imel in bom molil; pa tudi za rožiče in fige se ti zahvalim, pa za jabolka in orehe. Oče naš, kateri si v nebesih...«

Nato pa ga ni strpelo doma: moral je svetu oznaniti svojo srečo. Potisnil si je kučmo čez ušesa, skočil pred vežna vrata ter: »uiiii —« je zadonelo na vas, da je prilezel stari Sultan in svoje kočice ter pogledal, kaj je njegovemu ljubljencu. In Jožek mu je oznanil svojo srečo. — Tekel je dalje do sosedovih, nič ni čutil mraza, ki mu je bril okoli nosu — tekkel je in že na vratih zabrlizgal zopet svoj: »uiiii —«.

»Matiček, Matiček! Poglej, meni je prinesel sv. Miklavž takega konjička, kot ga imaš ti! Pa še večji je, pa bolj rdeč in mož na njem ima tudi večje pero — le poglej ga! Oj, Matiček, kako je sv. Miklavž dober!«

»Sv. Miklavž, dal« se je odrezal paglavca, pogledal pomilovalno in nevoščljivo na Jožka ter se obrnil od njega; menda je tudi pljunil po tleh...

Jožku pa ni skalil veselja; nasmehljaj se je blaženo in zopet je zadonelo: »uiiii —«.

Božja pravičnost

(Narodna legenda)

V starodavnih časih sta potovala Kristus in sv. Peter od kraja do kraja.

Spotoma sta se mnogo pogovarjala o tem in onem; govorila sta o vseh mogočih stvarih.

Peter je tedaj še včasih dvomil nad božjo pravičnostjo; potem se je poboljšal in postal svetnik in poglavar Cerkve.

Ko sta takó nekdanj potovala ob hudi vročini in suši po slovenskih deželah, nagovori Peter velikega Učenika: »Gospod, zakaj pušiš, da uničuje suša in vročina pridelke dobrim in hudobnim kmetom? Bog je pravičen; moral bi kaznovati samo hudobne, a dobrim in pravičnim poplačati z dobrim in koristnim.«

Kristus mu odvrne: »Kar Bog stori, vse prav stori!«

»A v tem slučaju gotovo greši; jaz bi bil bolj pravičen; pustil bi samo hudobnim uničiti pridelke, a pridelke dobrih bi pustil,« odvrne Peter in gre dalje po prašni cesti.

Vročina je pritiskala vedno huje. Peter je komaj prestavljal trudne noge; tudi že-

ja ga je mučila. Prosil je učitelja, da ga vodi do studenca, kjer se napije krepčilne studenčnice in se odpočije v senci.

Učenik ga odvede k bistremu studencu, ki je izviral izpod mogočne sive skale; tudi hladno senco so delala drevesa ob robu.

Peter je hotel takoj piti. Učenik ga počuti, da bi bilo to nezdruvo, ker vročemu človeku škoduje hladna pijača.

Peter je slušal, legel v senco na mehko travo, zvil jopič pod glavo, privihnil rokave in truden ter upehan kmalu zaspal.

Nedaleč od bistriga studenca je imel čebelar polno panjev čebel. V tem času, ko je Peter počival in spal ter ravno sanjal, kako bi vse prenametil in uredil na svetu, če bi bil le pol ure Bog, kako bi bil vsem stvarjem pravičen sodnik, prileti iz čebelnjaka velik roj čebel in sede Petru ravno na njegovo golo roko.

V snu je začutil, da mu je prišlo nekaj na roko, zatorej zgane z roko, a tako neprevidno, da pritisne čebelo, ki mu takoj plača to z želom in strupom.

Kakor besen skoči Peter pokonci, steče k studencu ter pomoči roko s čebelami v mrzlo studenčnico.

Neprosto voljna kopel ni bila prijetna čebela, zato se vsaka hoče rešiti in zleti z roke.

Peter je bil osvobojen neprijetnih obiskovalcev. Pomoči in pogladi pičeno mesto ter zopet leže zraven Učenika na mehka tla.

Kristus mu reče: »Peter, zakaj si ravnal tako?«

»Učenik, bolelo me je; hotel sem si ohladiti bolečino,« odvrne Peter.

»Pa zakaj si tudi čebele potaknil v vodo,« pravi Kristus.

»Hotel sem se rešiti neprijetnih gostov in obenem kaznovati njih predrznost,« reče Peter.

»Pa zakaj si potaknil vse čebele v vodo, ker te je le ena sama pičila? Moral bi samo to kaznovati,« pravi učenik.

»Kdo bi izbral in iskal krivično izmed tako velikega števila čebel?« odgovori Peter.

»Vidiš, Peter, poprej si pa rekel, da bi bil ti vsem pravičen. Kako si malenkosten, ker si kaznoval mnogo pravičnih zaradi samo ene krivične,« reče Kristus, vstane in gre dalje po slovenskih deželah.

Peter molči, ker je izprevidel, kako nepravično je ravnal.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

SPET OB MORJU . . .

(Pismo bralcem našega lista. Piše Alojzij Vauti, selski župnik)

(Nadaljevanje in konec)

Krasna je sijalo jesensko sonce na nas, ki smo s tiho srečo v srcu sedeli v bratski vzajemnosti v avtu. Ta je s pametno brzino požiral kilometre. Ob desetih smo bili že v Ljubljani. Parkirali smo na dvorišču škofije. Škofov kaplan in šofer g. Francelj nas je prijazno sprejel. Da nam bodo gospodje v Celovcu verjeli, da smo opravili duhovne vaje, smo želeli dobiti uradno potrdilo, pozdraviti pa smo hoteli tudi prevzisenega. G. Francelj nam je razkazal notranje prostore škofije. Od zunaj škofova prestolnica s svojimi vsled starosti začrnelimi zidovi ne naredi prijetnega vtisa, znotraj pa je ohranila slikovitost sloga svoje dobe. Ogleдали smo si najprej kapelo. Potres leta 1895 je prejšnjo močno poškodoval. Škof Missia je iz prejšnjih shramb dal prirediti novo v bizantinskem slogu. Zelo je prikupna. Nato smo se podali v dvorano. Velika je, stene in strop čudovito lepo posejane z rokoko-okraski. Tudi pohištvo (stoli itd.) je iz tiste dobe. Ta dvorana je sprejela vase tudi Napoleona v času, ko je Ljubljana kot prestolnica Ilirije spadala pod njegovo oblast. Ta dvorana se rabi le redkokdaj, le ob kakih velikih slovesnostih. Sosednja velika sobana hrani na stenah slike skoro vseh ljubljanskih škofov od ustanovitelja Krištofa Lambergarja dalje do reformaterja Tomaža Hrena in naprej do kardinala Missie, Jegliča in pokojnega vladike dr. Gregorija Rožmana. Videli smo tudi ogromne knjižnice, med njimi zasebno knjižnico škofa Vidmarja. V sprejemni sobi smo bili pogoščeni s čajem in tam je prisedel v naš krog prevzvišeni škof-administrator Anton Vovk. Vzel si je nekaj časa, da smo mogli prav po domače pokramljati. Na vratu sem še prav jasno opazil sledove opeklin, ki jih je pred leti zadobil v Novem mestu, ko ga je neki komunist na kolodvoru polil z bencinom in zažgal. Takrat je to hudo delstvo vzbudilo val ogorčenja po vsem svetu.

Z uradnim potrdilom v žepu smo se poslovili. Ogleдали smo si stolnico, ki jo znotraj prenavljajo. Občudovali smo med drugim Plečnikovo krstilnico in okvir, ki obdaja sliko brezjanske Marije. Tovariša sta nato šla kupit medu, ki je tam mnogo cenejši, jaz pa sem skočil na kratek obisk h koroškemu rojaku stolnemu kanoniku dr. Janku Arnejcu. Kljub svojim 83. letom je primeroma še veder in razgiban. Oči mu pešajo, spomin ga malo zapušča. »Rad bi še dočkal leto 1961, svojo biserno mašo,« mi je dejal. »Jaz tudi« — sem mu odvrnil —, »da bi obhajal zlato mašo. Pa kakor Bog hoče!« Pristrčno sva si ob slovesu stisnila roke. Ali se nama bo ta želja spo-

nila? Ali se bova prihodnje leto še videla? Kakor Bog hoče!

Evangeljska prilika poroča, kako so se na večerjo povabljeni gostje obotavljali in izgovarjali in se niso odzvali vabilu gostitelja. Mi trije pa smo iz srca radi sprejeli povabilo na kosilo in smo bili točno kakor je bilo dogovorjeno, ob eni popoldne že v št. Vidu pri mizi starega prijatelja dr. Mateja. Tudi dr. Milka se je podvizala iz Ljubljane in v tem omizju nam je še posebno teknilo vse, kar je gospa Anica postavila na mizo. Njeno kraljestvo pa ni samo kuhinja, še v večji meri vrt. Na vrtu goji sadno drevje, zelenjad in rožice. Teh ima toliko in tako raznovrstnih in tako lepih, da spomladi in poleti ljudje obstajajo pri ograji in gledajo to krasoto ter zatrjujejo: tu je pa tako lepo kakor v raj! Zato razumete, da je tudi nas obdarovala ravno z rožicami. Vsakemu je izročila zavoj gomoljev belih in rumenih narcis. Vsajeni bodo vigredi poglani in se razcveteli, da se bo naše oko večkrat moglo radovati nad njimi.

Po dveh urah smo odrinili, se malo pomudili v Kranju, nato pa jo ubrali proti Trzinu. Zopet smo prispeli v Trzin med molitvijo rožnega venca. Tako smo Trzin obakrat »napadli« z orožjem rožnega ven-

Marija Gallob: ZA MATERINSKI JEZIK

Dlje časa nam je oče obljubljal, da nam bo pripovedoval resnično zgodbo. Da bi nam oče pripovedoval, ni bilo kar si bodi; zato smo vsi napeto čakali, kaj bo povedal. Molče je najprej gledal v križ v kotu, potem pa začel:

Bilo je aprila 1942. Lepo jutro. Otroci — šest nas je bilo — smo ležali še v posteljah, le starejši brat je šel v šolo. Oče je bil v hlevu, mama je kuhala zajtrk.

Kar vstopita dva orožnika. Mama se je ustrašila, ni vedela, kaj to pomeni. Brez pozdrava sta velela: »V dveh urah morate z otroki zapustiti vse, kar imate; s seboj smete vzeti le to, kar morete nesti!« Mama je kakor okamenela stala pri štedilniku. Vpraševala se je ali sanja, ali je res prav slišala.

»Naša prtljaga so otroci!«, je rekel oče neustrašeno in jih šel buditi. Mama je vsa blede ždela ob ognjišču: »Ne, ne, nikar ne zapuščaj svojega doma! Ostani in naj se zgodi kar koli.« — Odločno je stopila pred orožnika rekoč: »Ne in še enkrat ne. Mi doma ne zapustimo, in če nas vse postrelite!« Orožnik jo je prijel za roko in jo peljal v sobo, kjer smo mi otroci ravno stajali.

»Ali se vam ti malčki ne smilijo? Saj — če je božja volja — se morebiti vrnete,« jo ju skušal pomiriti. Bil je to eden izmed sto,

ca, v ponedeljek od severa, na povratku od juga. Carina in kontrola pri Sv. Ani in vrh Ljubelja nas ni dolgo zamudila. Močen veter na vrhu bi nas krepko prepihal, ako bi se tam dolgo mudili, pa smo mu kmalu ušli v zatišju avta po klancih navzdol. Večerilo se je že, ko smo se pred šesto uro ustavili v Borovljah. Tu smo se razstali. Šmarješki gospod Janko je še ravno dosegel avtobus, kapelski gospod Pavel se je odpeljal domov, jaz pa sem imel še eno uro časa. Skril sem prtljago, zavoj in lovorjev šopek v samotni kot in se podal v cerkev. Kakih deset Borovljank je ravno začelo glasno moliti rožni venec. Pridružil sem se jim. Ko so končale in odšle, sem zmolil še sam enega slovensko.

Ob sedmih odhaja avtobus v Sele. Malo čudno so me gledali sopotniki, ko sem se pojavil z veliko zeleno metlo. Pojasnil sem jim, odkod in čemu je lovor z rožmarinom. Razvezal sem sveženj in delil, dal vsakemu, kdor je želel tega žlahtnega južnega zelenja. Sveženj je postajal vedno manjši. Ko sem izstopil, je bilo »žegnanje« že vse razdeljeno.

Tako sem vam popisal svojo drugo letošnjo pot k morju. Več kaj ne vem povedati. Zima se bliža. Na Lenartovo je Sele že pobelil sneg. Treba se bo bolj držati tople peči. Tam pa se nič posebnega ne zgodi. Zato vam od peči ne bom pisal nobenega pisma. Vem, da ga tudi ne pričakujete. Pa lepo pozdravljeni!

ki je imel še trohico sočutja z nami. Siser bi bilo še huje.

V izbi je stala lepa skrinja. V to je orožnik sam zložil najpotrebnejše reči. Vpregli so vola, na voz pa dejali naše imetje. Oče je nesel dva otroka, mama pa mene, ki sem bila komaj leto in pol stara. Gnali so nas od doma kakor živino. Nismo vedeli, kaj smo storili krivega. Morebiti zaradi narodnosti? Ni mogoče, vsak je, kar je. Toda bilo je tako. —

Ko so nas pritirali v dolino, je bil trg poln naših znancev, ki so jih kakor nas izgnali iz domov. Otroci so jokali, očetje in matere so tarnali, a trda srca niso niti čutila trepetu onemoglih starčkov in stark. Ti brezsrčneži so samo mislili, kako bodo gospodarili na naši zemlji. Stisnili so nas v vagon. Nihče ni vedel, kam nas bodo poslali. Dospeli smo v Celovec. V barakah smo prestali dolgo noč. Lačni smo bili, kajti večerja je bila suha in pičla. »Zgodaj zjutraj se popeljete v novo domovino,« so nam rekli za uspavanko. Kakšno novo domovino so mislili, kdo ve? In kaj so le razumeli z besedo »domovina«? Saj ne bomo tam doma, smo si mislili, saj tam ni naš rojstni kraj, tam ni naše matrine govorice.

Zgodaj so nas sklicali in odpeljali smo se

v Nemčijo. Tam nekje so nas razdelili v skupine. Prišli smo v obljubljeni domovini, v nove domove — taborišča. Obotavljaje, upor, vse bi bilo zastoj. Nikomur ni bilo lahko, ob pogledu na bolečino drugih smo si blažili gorje. Vse nas je težila ista krivda, da smo Slovenci, ki nismo hoteli zatajiti materinega jezika. Zato so nas izgnali iz domačega kraja, da bi se naučili biti Nemci. Bolj ko so nam branili materino besedo, bolj smo jo govorili in peli slovenske pesmi. Domača pesem nam je bila uteha v tujini. To je bil naš upor. Vedeli smo, da si bomo tako priborili domovino.

Osem nas je bilo v sobi. Očetu so dovolili, da je smel hoditi na delo. Mama je pomagala v kuhinji. Bila je dekla in morala je biti podložna predstojnikom. Toda rada je prenašala vse trpljenje, le da bi se spet mogli vrniti v domači kraj. Bog jo je uslišal.

Po treh mesecih smo spet videli svoj pravi dom. Čeprav je bil prazen, doma smo pa le bili. Nismo pa pozabili naših sotrpinov, ki so ostali v tujini. Tudi njim je nekega dne zasijala vrnitev.

Sovražniki, ki so nas izselili, so dosegli prav nasprotno. Materino besedo zdaj še bolj ljubimo, še dražja nam je domača zemlja. Tako je končal oče. Meni je pa bilo to doživetje kakor težke sanje.

ZA

božične nakupe

koroškega prebivalstva bodo vse trgovine odprte POPOLDNE tudi v

SOBOTO, dne 5. decembra.

SOBOTO, dne 12. decembra.

SOBOTO, dne 19. decembra.

Razen tega bodo trgovine odprte še na

srebrno nedeljo

(dne 13. decembra)

od 10. ure do 12.30 in od 14.30 do 18. ure

in na

zlato nedeljo

(dne 20. decembra)

od 9. ure do 12.30 in od 14.30 do 18. ure.

KDOR PRAVOČASNO KUPI, IMA VEČJO IZBIRO!

Odjemalcu, ki ne pride šele zadnji trenutek, lahko trgovce posveti večjo pozornost in skrb.

JULES VERNE: 104

Potovanje na Luna*)

Ali je bilo vse to le slepilo, privid ali optična prevara? Ali bi se dalo znanstveno točno ugotoviti, kar so tako površno opazili? Ali bi že na podlagi tega trenutnega pogleda na lunino nevidno poloblo smeli odgovoriti na vprašanja glede življenja na luni?

Svetloba je medtem bolj in bolj slabela, žareči blisk je pojema, asteroidi so izginjali na svojih različnih poteh in ugašali v daljavi. V vesoljstvu se je spet zmračilo in zavladala je običajna tema. Zvezde, ki so bile v svetlobnem morju za hip utonile, so se znova pojavile na nebesnem svodu, lunina plošča pa, ki so jo bili ugledali za hip, je spet izginila v neprodarno, temno noč.

Šestnajsto poglavje

JUŽNA POLOBLA

Izstrelek je srečno ušel nevarnosti, ki je ni nihče pričakoval. Le kdo bi bil mislil na srečanje z meteorji! Tako blodeča telesa bi utegnila postati potnikom zelo nevarna. To so bile nekakšne podčeri v nebesnem morju, katerim se naši potniki, ki so bili na slabšem ko mornarji, niso mogli izogniti. Mar so se pustolovci vesoljstva nad

svojo usodo pritoževali? Nikakor ne. Zakaj naroda jim je pričarala sijajni prizor, to strašno eksplozijo kozmičnega meteorja. Ta edinstveni ognjemet, kakršnega jim noben Rougieri ni mogel ustvariti, je za nekaj sekund razsvetljeval nevidno lunino polovico. V tej kratkotrajni svetlobi so videli celine, morja in gozdove. Ali je atmosfera na tej nevidni polobli omogočila razvoj živih molekul? Vprašanje, ki je že od nekdaj mučilo človeško radovednost, je ostalo še vedno nerešeno.

Bilo je ob pol štirih popoldne. Izstrelek se je na svoji krivuljasti poti gibal okoli lune. Ali je morda meteor zopet spremenil njegovo pot? To bi bilo možno. Izstrelek je vsekakor moral orisati krivuljo, ki je po zakonih racionalne mehanike točno določena. Barbicane je sodil, da bo ta krivulja prej parabola kot hiperbola. Vendar pa bi moral izstrelek, če je krivulja parabola, prav kmalu zapustiti lunino senco na nasprotni strani sonca. Stožasta lunina senca je pravzaprav zelo ozka, ker je v primeri s sončnim premerom lunin kotni primer zelo majhen. Toda izstrelek je kar naprej plaval po temni lunini senci. Naj je bila hitrost izstrzelka kakršna koli — neznatna ni mogla biti — luna ga je še vedno zakrivala. To je bilo očitno, vendar pa morda le ne bi bilo tako, če bi bila njegova pot parabola. Novo vprašanje je mučilo Barbicane nove možgane. Vrtel se je v začaranem kro-

gu neznanih dejstev in nikakor ni mogel iz njega.

Nobeden od potnikov ni niti za hip pomislil na počitek. Vsi so prežali na nov pojav, ki bi jim pomagal pri uranografskih raziskovanjih. Proti petim je Michel Ardan razdelil za »kosilo« nekaj kosov kruha in mrzlega mesa. Hitro so pojedli, ne da bi zapustili svoja mesta pri oknu, na katerem je nenehno zmrzovala para in ga obdajala z ledeno skorjo.

Pet minut pred šesto uro popoldne je Nicholl, ki je z daljnogledom opazoval vesoljstvo, sporočil, da na južnem koncu lune v smeri izstrelkovega gibanja vidi nekaj svetlih točk, ki se jasno kažejo na temnem ozadju neba. Bili so videti ko vrsta šilastih vrhov in so tvorile pretrgano črto. Bile so močno osvetljene. Takšna je po vsej priliki mejna črta med svetlobo in senco, kadar luna kaže svoj prvi ali zadnji krajec.

Pomota je bila izključena. Ni šlo več za, navaden meteor, ki mu ta svetloba niti po barvi niti po gibanju ni bila podobna. Tudi vulkanski izbruh ni bil. Barbicane je brez obotavljanja vzkliknil:

— Sonce!

— Kaj! Sonce! sta vzkliknila za njim Nicholl in Michel Ardan.

— Da, draga prijatelja, to je sonce, ki obseva gorske vrhove na južnem robu lune. Kaže, da se bližamo južnemu tečaju.

— Potem ko smo preleteli že severni tečaj, je pripomnil Michel. Letimo torej okrog našega satelita.

— Da, vrli Michel.

— Potemtakem se nam ni treba več bati hiperbol, parabol in neskljenjenih krivulj.

— Ne, pač pa sklenjene krivulje.

— In to je...?

— Elipsa. Namesto da bi izginili v medplanetarni prostor, bo izstrelek orisal najbrž eliptični pot okoli lune.

— Ali res!

— In bo postal lunin spremljevalec.

— Lunina luna! je vzkliknil Michel Ardan.

— Vendar pa, vrli prijatelji, je dodal Barbicane, moram pripomniti, da bomo prav tako izgubljeni.

— Da, samo na drugačen in bolj zabaven način, je odgovoril brezskrbni Francoz in se prijazno nasmehnil.

Predsednik Barbicane je imel prav. Po tej eliptični poti bo izstrelek večno krožil okoli lune kot nekak satelit druge vrste. Izstrelek je postal novo nebesno telo, dodano sončnemu sistemu, mikrokozmu s tremi prebivalci, ki bodo zaradi pomanjkanja zraka morali kmalu umreti. Barbicane se torej ni mogel veseliti takega položaja, v kakršnega je zašla granata pod dvojnim učinkom sredotežne in sredobežne sile.

(Dalje prihodnjič)

Jedem sein

WARMUTH-GESCHENK!

Unsere Weihnachtszeitung, in welcher ein umfassendes Angebot enthalten ist, werden Sie ja schon erhalten haben. Falls Sie nicht im Besitze dieser Preisliste sind, bitten wir um Anforderung.

UNSERE WEIHNACHTS-SONDERANGEBOTE:

FÜR DAMEN:

Karierte Sportblusen mit langen Ärmeln und kleinem Sattel	39.-
Baumwollpulli mit ¾ Arm in verschiedenen Farben	25.-
Reinwollpullover mit ¾ Arm und V-Ausschnitt	49.-
Wollwesten in schöner Strickart mit Bund	98.-
Modejacken aus reiner Wolle mit großem Kragen	198.-
Morgenröcke aus gemustertem Flanell mit Schalkragen	99.-
Flanellnachthemden, einfarbig viele Wäschefarben	42.-
Gemusterte Flanellnachthemden in reizender Façon	48.-
Charmeuse-Unterkleider in allen Wäschefarben	19.80
Perlon-Unterkleider in Farben mit zarter Spitze	39.-
Pelzhosen in Wäschefarben, warm geraut	16.80
Wäschegarnituren aus reiner Baumwolle, rosa, blau, weiß	18.90
Trägerschürzen aus Buntdruck in netten Musterungen	9.80
Wickelschürzen aus echtfarbigem Buntdruck, ärmellos	45.-
Perlonstrümpfe, in allen Größen, unser Hauspreis!	11.50
Kräusel-Perlonstrümpfe, einfarbig, beige, grau, schwarz	17.50
Wirtschaftsstrümpfe, gerippt, braun, grau, schwarz	7.80
Modeschals aus Wolle, kariert, gut waschbar	7.50
Türkische Kopf- und Halstücher, schöne Farben	12.80

Wäscheflanelle in allen Farben, einfarbig	8.80
Gemusterte Wäscheflanelle, entzückende Dessins	11.90
Hemdenflanelle, durchgewebte Karo- und Streifmuster	9.10
Pyjamaflanelle, gestreift, durchgewebt, hübsche Muster	9.90
Schürzendrucke, reine Baumwolle, echtfarbig	9.80
Pelzschuhe aus Velour oder glattem Leder, mit Porosohle und Lammfutter	149.-

FÜR HERREN:

Sporthemden aus Ia buntkariertem Velourflanell, Sanfor	39.-
Pelzunterhosen, lang, prima Trikot, gut geraut	23.80
Flanellpyjama, gestreift, durchgewebt	69.-
Stutzen, reine Baumwolle, in sich gemustert	11.-
Socketts, aus einfarbigem Kräuselgarn	7.90
Sportschuhe mit Porosohle, in schwarz und braun	119.50

FÜR KINDER:

Makkopulli für Knaben und Mädchen, mit langen Ärmeln und Kragen, alle Größen	15.-
Reinwollpullover für Knaben und Mädchen, lange Ärmel, Streifmuster, Größe 4-8	88.-
Reinwoll-Parallelo, einfarbig, rot-grün, Größe 12-16	120.-

Trainingsanzüge aus Baumwolltrikot, Größe 8-14	48.-
Trainingshosen aus Baumwolltrikot, Größe 2-4	22.-

FÜR'S HEIM:

Tischdecken, bunt gemustert, waschecht, 120x120 cm.	15.-
Tischgedeck, aus Damast, in gold, Tischtuch 130x130 cm, 6 Servietten 33x33 cm	69.80
Frottiertücher, reine Baumwolle, bunt gestreift, 40x80 cm	11.70
Geschirrtücher, rohfarbig, mit rot- oder blaukaro 50x50 cm	3.40

Schlagerangebote in Toiletteartikeln!

3 Stück Toiletteseife, Edelgeruch, konkurrenzloser Preis	3.-
3 Stück feine Toiletteseife, in Weihnachtzelophan verpackt	4.50
4 Stück Toiletteseife in Geschenkpackung mit feinem Duft	4.80
Feinste Eau de Cologne-Seife, Note de Paris	3.-
Herren-Rasierwasser in eleganter Geschenkpackung	18.-
Luxus-Kölnischwasser in Weihnachtsverpackung	17.80
Geschenkpackung: 1 Haarbürste, 1 Stielkamm, 1 Nagelbürste	17.40
Geschenk-Toilettégarnitur: 1 Nylonbürste und 1 Stielkamm in Klarsichtpackung	14.60
Schmuckkarton mit 8 Glaskugeln und eine Spitze für Christbaumschmuck	18.-

Kärntens größte Kaufhäuser

WARMUTH u.co.

VILLACH, HAUPTPLATZ 14 - 22

Anschaffungserleichterung durch zinsenlose Ratenzahlungen
in der eigenen Kreditabteilung.
Versand nach allen Orten!

Unerreicht im Preis

Vom Erzeuger zum Verbraucher!

FREMDENZIMMER-AUSSTELLUNG

zahlreiche Modelle, modern, formschön
ab S 1480.-

Kostenlose Beratung und Zustellung —
bequeme Teilzahlung

VÖLKER-MÖBEL

KLAGENFURT,
Villacher Ring 47 • Telephon 57-25

STROKOVNA TRGOVINA za DEŽNA OBLAČILA

Ballon, Popeline, loden-plašči za moške, dame in otroke v največji izbiri! Gumijasta oblačila. Vsakovrstna popravila izvršimo takoj.

VAL. TARMANN
KLAGENFURT, Völkermarkter Str. 16

Otroški vozički, moško in damsko perilo,
Hubertus plašči za otroke
TRGOVSKA HIŠA

Hans Thomasser
Villach, Widmannngasse 33

KLAGENFURT, 10.-Oktoberstraße
(neben Kino Prechtl)

SINGER šivalni stroji

za gospodinjstvo in obrt v vseh preizkušanih tipih dobavljivi. — Na željo pošljemo tudi prospekte.

Singer-šivalni stroji Klagenfurt, Bahnhofstrasse 4a; in Villach, Bahnhofstrasse 14

Krzneni

plašči, jopiči, ogrinjala in popravila

Vesely

Klagenfurt, Obstplatz 1-2

Radio aparati
šivalni stroji
Kolesa
V VELIKI IZBIRI
Radiohaus KERN
Klagenfurt, Burggasse
Ugodna plačila na obroke

Štedilnike, peči kmetijske potrebščine

ugodno in na obroke pri

Hans Wernig
Klagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)

Nudimo vam v znani najboljši
kvaliteti BOŽIČNA DARILA

Bluze - Jopiči
Plašči - Kožuhi

Ros König

Klagenfurt, Bahnhofstraße 9

Radio-aparate najnovejših
modelov, godala, plošče.
Vse dobite na ugodne obroke pri

LEO TRUPPE
VILLACH, OBERER-KIRCH-PLATZ

Božična darila

Moško in damsko perilo,
blago

v največji izbiri pri

L. MAURER

Klagenfurt, Alter Platz 35

Gospodinjke pozor!

LEPA BOŽIČNA DARILA ugodno kupite pri Radlmayr-ju; v veliki izbiri
POSTELJNINA, BLAGO ZA ZAVESE, PREPROGE in TALNE OBLOGE

RADLMAYR

V I L L A C H